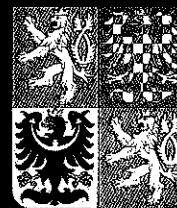

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

6/2000

ročník
LII

Orac

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Hlavní líčení	č. 33
Odměna ustanoveného obhájce	č. 31
Peněžitá záruka	č. 32
Řízení o odvolání	č. 34
Zastavení trestního stíhání	č. 35/I
Zastavení trestního stíhání	č. 35/II
Zneužívání informací v obchodním styku	č. 36

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dovolání	č. 39
Koupě	č. 41
Privatizace	č. 42
Rehabilitace	č. 43
Řízení před soudem	č. 37
Řízení před soudem	č. 38
Vydržení	č. 40

RYBÁŘSTVÍ A PRÁVO

JUDr. Tomáš Hemelík

Nakladatelství ORAC vydává již řadu let odborné publikace a časopisy zejména s právní a daňovou tematikou. Nabídka se dělí do několika edičních řad. V roce 2000 začala vycházet nová exkluzivní edice Iuris Context, která se bude postupně zabývat právní problematikou různých oblastí lidské činnosti a bude určena vždy širšímu okruhu čtenářů, pro něž je právě tato oblast zajímavá, tedy nejen právnické veřejnosti.

Po mimořádném úspěchu titulu „MYSLIVOST A PRÁVO“ je druhou publikací nové ediční řady kniha „RYBÁŘSTVÍ A PRÁVO“,

která je určena rybářům i všem dalším, kdo s rybařením, rybolovem, rybami či rybáři přicházejí do styku. Jde totiž o bohatě vypravenou monografii provázející čtenáře především právními, ale také ekonomickými, společenskými a dalšími otázkami spojenými s rybářstvím v České republice.

V úvodu publikace se může čtenář seznámit s dlouhou historií rybářství samotného a jeho právní úpravy až po dosud platný zákon o rybářství z roku 1963.

Jádrum publikace je kapitola obsahující zákon o rybářství s komentářem. Protože jde o právní předpis, který přežil bez valných změn více než pětadvacet let, snaží se autor vysvětlit nejen základní pojmy a instituty rybářského práva, ale ukázat také, jak se změnila společenská optika, jak se liší způsoby a metody přístupu k řešení určitých otázek, aniž došlo k přizpůsobení právní úpravy. Komentář je do jisté míry též pokusem o shrnutí základních okruhů problémů, které bude nutno řešit, jakmile zákonodárci přistoupí k vytvoření nového, moderního rybářského práva.

V další části publikace se čtenář může seznámit se souvisejícími a prováděcími předpisy. Významnou složku knihy tvoří též texty rybářského řádu a dalších normativních aktů souvisejících s realizací rybářského práva. Kniha je doplněna informacemi o základních daňových povinnostech, souborem subjektů působících v oblasti rybářství v České republice, věcným rejstříkem a literaturou. Významnou složkou publikace jsou rovněž obrazové přílohy, dokumentující některá ustanovení zákona i prováděcí vyhlášky.

Autor publikace JUDr. Tomáš Hemelík, CSc., je zkušeným tvůrcem, jehož práce se objevují v knižní i časopisecké podobě. Čerpá ze své dlouholeté legislativní, pedagogické a advokátské praxe a představuje se jako právník a příležitostný rybář, který chce touto cestou napomoci rozšiřování znalostí v této atraktivní oblasti.

Tato publikace se jistě stane praktickou a užitečnou pomůckou profesionálních pracovníků rybářství, funkcionářů rybářských svazů, rybářských hospodářů, členů rybářské stráže, ale také advokátů, kteří ve své praxi přicházejí s rybářskou problematikou do kontaktu, dále pracovníků souvisejících oborů (ochrana přírody, veterinární služba, atd.), činovníků správních orgánů (obecních úřadů, městských úřadů, okresních úřadů), avšak hlavně všech vyznavačů Petrova cechu – rybářů.

katalogové č. IC 0446

formát A4, pevná vazba, 192 stran, barevná příloha

v edici IURIS CONTEXT vydává Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha

První vydání

Doporučená maloobchodní cena 340 Kč

K cenám knih připočítáváme poštovné a balné.

Knihkupcům a distributorům poskytujeme obvyklé rabaty.

Objednávejte na adrese Nakladatelství Orac, s. r. o., Vinohradská 184, 130 52 Praha 3

tel.: 02/6713 2136, 6713 2145, fax: 02/ 6713 2134, e-mail: orac@its.cz

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Do doby účasti obhájce na vyšetřovacích úkonech přípravného řízení konaných v jednom souvislém časovém úseku nepřekračujícím dvě hodiny a představujícím jeden úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. e) vyhl. č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění vyhl. č. 235/1997 Sb., se započítávají i případné přestávky mezi jednotlivými vyšetřovacími úkony.

(Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 11. 1999 sp. zn. 7 To 738/99)

Krajský soud v Ostravě zamítl stížnost obhájce Mgr. J. F. proti usnesení Okresního soudu ve Frýdku – Místku ze dne 28. 4. 1999 sp. zn. 2 T 61/98.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením Okresního soudu ve Frýdku – Místku ze dne 28. 4. 1999 sp. zn. 2 T 61/98 byla Mgr. J. F., obhájci obžalovaného D. K., stanovena odměna a úhrada hotových výdajů podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. a vyhlášky Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů č. 177/1996 Sb., ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb., v celkové výši 17 655 Kč.

Proti tomuto usnesení podal obhájce Mgr. J. F. v zákonné lhůtě stížnost, ve které namítl, že částka, která mu byla přiznána, není správná. Má zato, že za úkony právní pomoci učiněné dne 18. 2. 1998, tedy za účast u výslechu svědka V. v době od 8.10 do 8.30 hod. a za účast u výslechu svědka S. v době od 9.20 do 9.45 hod., mu měla být stanovena odměna za dva úkony právní služby v přípravném řízení po 1440 Kč za jeden úkon, a domáhá se tedy, aby mu byla přiznána odměna obhájce v celkové částce 19 070 Kč. Svou argumentaci opírá o předchozí rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, ze kterého vyplývá, že pro posouzení, zda úkony přípravného řízení byly provedeny v bezprostřední časové souvislosti či nikoliv, je rozhodující, zda mezi těmito úkony uplynula doba 30 minut či delší, a v případě, že prodleva přesáhla 30 minut, nejedná se o úkony bezprostředně na sebe časově navazující a je třeba je považovat za úkony samostatné.

Z podnětu podané stížnosti přezkoumal krajský soud správnost všech výroků napadeného usnesení, jakož i správnost postupu řízení jeho vydání předcházejícího, a stížnost obhájce neshledal důvodnou.

Je třeba přisvědčit argumentaci obhájce Mgr. J. F. v tom směru, že krajský soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 7 To 155/99 zaujal výše uvedené stanovisko. Je však zřejmé, že ve smyslu § 11 odst. 1 písm. e) vyhl. č. 177/1996 Sb., ve znění vyhl. č. 235/1997 Sb., se za úkon právní služby považuje účast při vyšetřovacích úkonech v přípravném řízení, a to každé započaté dvě hodiny. Krajský soud tedy trvá na uvedeném stanovisku, které je ovšem třeba vykládat tak, že i samostatné vyšetřovací úkony, mezi

kterými je přestávka delší než 30 minut, které od započetí do jejich ukončení nejsou ohraničeny dobou delší než dvě hodiny, je možno honorovat pouze jako jeden úkon právní služby právě ve smyslu citovaného ustanovení. Teprve v případě, že by úkony trvaly dobu delší než dvě hodiny, by náležela odměna za dva úkony právní služby, případně za násobek úkonů právní služby za každé započaté dvě hodiny. V daném konkrétním případě se tedy jednalo o dva výslechy, první v době od 8.10 do 8.30 hod. dne 18. 2. 1998 a druhý v době od 9.20 do 9.45 hod. stejného dne. Jednalo se sice o dva vyšetřovací úkony přípravného řízení, avšak vzhledem k tomu, že celková doba jejich trvání nepřesáhla dvě hodiny, náleží odměna za jeden úkon právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. e) vyhl. č. 177/1996 Sb., ve znění vyhl. č. 235/1997 Sb., byť tyto úkony nebyly provedeny v bezprostřední časové návaznosti.

Nevyplývá-li z okolností složení peněžité záruky, že ji složila jiná osoba než obviněný, jedná se o záruku složenou samotným obviněným i v případě, že ji obviněný složil prostřednictvím svého obhájce.

V takovém případě z hlediska ustanovení § 73a odst. 3 tr. ř. postačí, když na důvody, pro které peněžitá záruka může připadnout státu, je upozorněn jen obviněný.

(Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 10. 1999 sp. zn. 2 To 139/99)

Vrchní soud v Olomouci zamítl stížnost obžalovaného A. Š. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 9. 1999 sp. zn. 40 T 5/97.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením ze dne 20. 9. 1999 sp. zn. 40 T 5/97 rozhodl Krajský soud v Brně, že podle § 73a odst. 3 písm. b) tr. ř. peněžitá záruka složená obžalovaným A. Š. na účet Městského soudu v Brně ve výši 1 000 000 Kč dne 29. 4. 1995 a přijatá Městským soudem v Brně náhradou za vazbu podle § 67 odst. 1 písm. a) tr. ř., na základě níž byl obžalovaný A. Š. dne 29. 4. 1995 propuštěn na svobodu, připadá státu.

Proti tomuto usnesení podal obžalovaný A. Š. ihned po jeho vyhlášení stížnost, kterou dodatečně odůvodnil prostřednictvím svého obhájce.

V úvodu odůvodnění stížnosti jsou podrobně rozepisovány okolnosti, za kterých byla nabídnuta peněžitá záruka a opatřeny finanční prostředky na její složení s tím, že se v žádném případě nejednalo o finanční prostředky obžalovaného samotného, ale o finanční prostředky, které za obžalovaného složily osoby jemu blízké. Tyto osoby ji složily prostřednictvím poštovní poukázky, kterou jim dal obhájce obžalovaného, a doklad o zaplacení obhájci předaly. Formulaci vyjádření v průběhu svého výslechu dne 29. 4. 1995 obžalovaný nepřikládal žádný význam; nicméně tato formulace je v rozporu se skutečností, neboť obžalovaný takovou finanční částkou nedisponoval, a i kdyby ji měl, nebyl schopen v takovém krátkém časovém úseku vydat pokyny k jejímu použití. V roce 1995 sice ještě soudní praxe připouštěla, aby kauce byla za obviněného případně složena prostřednictvím obhájce, současná soudní praxe však již tuto možnost nepřipouští a vyžaduje, aby peněžitá záruka byla složena fyzickou osobou, která musí být osobně poučena i ve smyslu ustanovení § 73a odst. 3 tr. ř. a musí podepsat protokol o tomto svém poučení. V daném případě však tyto osoby poučeny nebyly, a proto aplikace ustanovení § 73a odst. 3 písm. b) tr. ř. není namístě.

Potom obžalovaný obsáhle zdůrazňuje, že mu nebylo prokázáno zmaření hlavního líčení, neboť k hlavnímu líčení dne 16. 8. 1999 se opozdil z důvodů, které nezavinil.

Závěrem obžalovaný navrhuje, aby vrchní soud napadené usnesení podle § 149 odst. 1 tr. ř. zrušil.

Vrchní soud v Olomouci na podkladě podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení napadenému usnesení předcházejícího, a rozhodl tak, že stížnost obžalovaného A. Š. podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

V první řadě je třeba se vyjádřit k námitce týkající se toho, že podle názoru obhájce nejsou dány formální podmínky aplikace ustanovení § 73a odst. 3 písm. b) tr. ř., neboť obžalovaný není osobou, která peněžitou záruku složila, když tato byla složena jinými osobami, které nebyly poučeny podle § 73a odst. 3 tr. ř.

V tomto směru není rozhodné, že na počtu částku 1 000 000 Kč poukázal obhájce obžalovaného, neboť trestní řád v ustanovení § 73a rozlišuje dvě skupiny osob, které mohou peněžitou záruku složit. Do první skupiny patří sám obviněný, do druhé skupiny osoby, které nejen peněžitou záruku složily v hotovosti v pokladně soudu nebo poukázáním na účet soudu prostřednictvím pošty či peněžního ústavu, ale zároveň ji složily za obviněného, tedy z prostředků, které obviněnému nenáleží, a to se souhlasem obviněného. Zákon zároveň požaduje, aby tyto osoby byly poučeny podle § 73a odst. 3 tr. ř., neboť v budoucnu přichází do úvahy možnost připadnutí této peněžité záruky státu z důvodů závislých na jednání samotného obviněného. Tyto osoby tak musí být upozorněny na rizika vyplývající z jejich právního kroku ve vztahu k jejich finančním prostředkům.

Trestní řád nevylučuje, aby osobou, která za obviněného složila finanční prostředky, byl i jeho obhájce. Podmínkou však je, aby se nejednalo o finanční prostředky obviněného, ale právě o finanční prostředky obhájce. Pokud tedy z okolností složení peněžité záruky je zřejmé, že nabídnutá peněžitá záruka měla být poskytnuta pouze prostřednictvím obhájce, není obhájce osobou, která by musela být poučena podle § 73a odst. 3 tr. ř.; postačovalo tedy poučení samotného obviněného.

Ve vztahu k námitce, že finanční prostředky byly shromážděny z peněz osob blízkých obžalovanému, je třeba konstatovat, že tato je irelevantní, neboť z protokolu o jeho výslechu nevyplyvá nic o tom, že se jedná o peněžitou záruku složenou jinými osobami z jejich finančních prostředků. V této souvislosti je důležité vyjádření obžalovaného, v němž tento výslovně prohlásil, že kauci ve výši 1 000 000 Kč chce složit. S ohledem na výše uvedené skutečnosti lze uzavřít, že v posuzované věci se jedná o peněžitou záruku složenou obžalovaným, nikoli o peněžitou záruku složenou jinými osobami.

Potom se Vrchní soud v Olomouci zabýval věcnou správností závěru soudu prvního stupně, že se obžalovaný nedostavil k hlavnímu líčení zaviněné a že jsou zde důvody pro aplikaci ustanovení § 73a odst. 3 písm. b) tr. ř. S ohledem na důvody podrobně rozvedené v usnesení podanou stížnost obžalovaného podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

V případech nutné obhajoby (§ 36 tr. ř.) nelze konat hlavní líčení ani v něm pokračovat v nepřítomnosti obhájce, a to i tehdy, neúčastní-li se obhájce hlavního líčení na základě dohody s obžalovaným.

V takovém případě by došlo konáním hlavního líčení (jeho části) v nepřítomnosti obhájce k porušení práva tohoto obžalovaného na obhajobu a důkazy provedené v nepřítomnosti jeho obhájce by byly vůči tomuto obžalovanému neúčinné.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 1999 sp. zn. 12 To 96/99)

Vrchní soud v Praze zrušil k odvolání obžalovaného rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 5. 1999 sp. zn. 8 T 135/97 a věc vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k novému projednání a rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 5. 1999 sp. zn. 8 T 135/97 byl obžalovaný J. M. uznán vinným dvěma pokračujícími trestnými činy podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., a to ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. Za to byl odsouzen podle § 250 odst. 4 tr. zák., za použití § 35 odst. 1 tr. zák., k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let, přičemž podle § 39a odst. 3 tr. zák. byl pro výkon uloženého trestu zařazen do věznice s dozorem. Dále podle § 49 odst. 1 tr. zák. mu byl uložen trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodeje tohoto zboží, zprostředkovatelské činnosti a výkonu zaměstnání, povolání a funkce, spojené s hmotnou odpovědností za svěřený majetek, a to na dobu sedmi let. Předmětné trestné činnosti se obžalovaný J. M. podle skutkových zjištění soudu prvního stupně dopustil tím, že po předchozí dohodě s J. H., společníkem firmy J., v době od poloviny roku 1994 do konce roku 1995 jako registrovaný soukromý podnikatel uzavíral na území České republiky s různými leasingovými společnostmi leasingové smlouvy na pronájem výpočetní techniky, když dodavatelem předmětu leasingu byla vždy firma J. Po zaplacení první splátky – akontace v den uzavření leasingové smlouvy již nedodržel podmínky této smlouvy, přes urgency a upomínky neplatil dohodnuté splátky, a tohoto jednání se dopouštěl s vědomím, že výpočetní technika, která je předmětem leasingu, mu nebude předána, když leasingovým společností zasílali nepravdivá potvrzení o předání a převzetí výpočetní techniky, že nebude schopen uhradit stanovené leasingové splátky, přičemž se o finanční prostředky, poukázané leasingovými společnostmi na účet firmy J. jako platba za výpočetní techniku, která byla předmětem leasingu, dělil s J. H. a používal je na placení dalších akontací a pro svou potřebu, a přes výzvy poškozených společností předmět leasingu nevrátil. Prvního skutku

se dopustil dvaceti dílčími útoky s celkovou škodou 4 788 419 Kč a druhého skutku pěti dílčími útoky s celkovou škodou 1 011 413 Kč, jak je podrobně specifikováno ve výroku napadeného rozsudku.

Proti tomuto rozsudku podal obžalovaný J. M. v zákonné lhůtě odvolání. Namítl, že soud prvního stupně hodnotil důkazy jednostranně v jeho neprospěch. Platební neschopnost odvolatele byla zapříčiněna tím, že J. H. neplnil dohodnuté závazky; odvolatel měl v úmyslu závazky vůči leasingovým firmám splnit. Soud prvního stupně omezil právo odvolatele na obhajobu, když nepřipustil jeho návrhy na doplnění dokazování. Obžalovaný J. M. navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Vrchní soud v Praze přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž mohl odvolatel podat odvolání, přezkoumal i řízení, které mu předcházelo, přihlížel i k vadám, které nebyly podaným odvoláním vytýkány, a dospěl k následujícím závěrům:

Předně je nutno konstatovat, že v řízení před soudem došlo k vážnému procesnímu pochybení, které má za následek zpochybnění skutkových zjištění soudu prvního stupně. Jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení ze dne 25. 5. 1999, soud prvního stupně prováděl část dokazování bez účasti obhájce obžalovaného JUDr. S. F., a to po dohodě jmenovaných osob. V dané věci jde o případ nutné obhajoby ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 tr. ř., neboť obžalovaný J. M. je ohrožen trestní sazbou od pěti do dvanácti let. V případech nutné obhajoby nelze konat hlavní líčení bez přítomnosti obhájce – § 202 odst. 3 tr. ř. Obžalovaný sice může v takové situaci požádat, aby se hlavní líčení konalo v nepřítomnosti jeho samého, avšak účast obhájce je zde obligatorní, nezávislá na vůli obžalovaného, který se nemůže práva na obhajobu vlastním projevem vůle vzdát.

Pokud tedy dne 25. 5. 1999 část hlavního líčení proběhla bez účasti obhájce a soud prvního stupně zde prováděl důkazy, ze kterých poté vycházel v napadeném rozhodnutí – např. leasingové smlouvy, dodací listy, předávací protokoly a osobní materiály obžalovaného, došlo tímto postupem soudu prvního stupně k porušení práva obžalovaného J. M. na obhajobu. Takto provedené důkazy jsou procesně irelevantní, což ve svém důsledku mimo jiné zpochybňuje skutková zjištění soudu prvního stupně.

Z výše uvedených důvodů Vrchní soud v Praze z podnětu podaného odvolání rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 5. 1999 sp. zn. 8 T 135/97 podle § 258 odst. 1 písm. a), c) tr. ř. zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. V rámci nového projednání Krajský soud v Hradci Králové zopakuje listinné důkazy při důsledném respektování práva obžalovaného J. M. na obhajobu, tj. zejména v přítomnosti obhájce obžalovaného. Dodržení všech zákonných procesních podmínek soudem prvního stupně je základním předpokladem pro spolehlivé zjištění skutkového stavu a přijetí odpovídajících právních závěrů.

Ohledně stěžejní námitky odvolatele, že byl zkrácen v právu na obhajobu tím, že soud prvního stupně nepřipustil doplnění dokazování podle jeho návrhů, Vrchní soud v Praze s ohledem na současné stadium řízení toliko připomíná, že soud provádí důkazy v množství a v kvalitě umožňující zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí soudu v hlavním líčení. Obžalovaný má právo navrhnout důkazy sloužící k jeho obhajobě, avšak skutečnosti, které je nutno dokazovat, jakož i okruh důkazních prostředků k jejich prokázání, určuje zásadně soud. Pokud však soud zamítne návrhy stran na doplnění dokazování, je třeba promítnout zamítavé stanovisko do odůvodnění rozhodnutí ve věci.

Aniž by odvolací soud chtěl předjímat nové rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci, považuje za potřebné konstatovat, že ze spisového materiálu dosud nevyplývá nic, co by umožňovalo kvalifikovat jednání obžalovaného J. M. jako spolupachatelství ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. k nějakému trestnému činu.

S ohledem na výše uvedené procesní pochybení soudu prvního stupně, vedoucí až k nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, Vrchní soud v Praze rozhodl tak, že k odvolání obžalovaného J. M. napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a věc vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k novému projednání a rozhodnutí.

Bylo-li státním zástupcem podáno odvolání ohledně více osob, o nichž bylo rozhodnuto tímž rozsudkem, musí odvolací soud rozhodnout tak, aby bylo zřejmé, že je rozhodnuto výrokem o odvolání ohledně každé z těchto osob. Takové odvolání je třeba chápat jako odvolání skládající se z tolika samostatných částí, kolika osob se týká, takže o takovém odvolání není rozhodnuto jako o celku a účinky rozhodnutí odvolacího soudu ve vztahu k jednotlivým osobám nelze dovozovat z toho, jak bylo rozhodnuto o odvolání ohledně některých z nich. To mimo jiné znamená, že v případě, kdy odvolací soud shledá důvodným takové odvolání jen u některé z osob, odvolání ohledně dalších podle § 256 tr. ř. zamítne.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 9. 1999 sp. zn. 8 Tz 129/99)

Nejvyšší soud České republiky ke stížnosti pro porušení zákona vyslovil, že byl rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 1. 1999 sp. zn. 4 To 62/98 porušen zákon, a tento rozsudek doplnil výrokem, jímž se odvolání krajského státního zástupce v Ostravě podané ohledně obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P. jako nedůvodné zamítá.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 2. 1998 sp. zn. 33 T 17/97 byli uznáni vinnými obvinění B. W., R. Š. a P. B. trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 148 odst. 1, 3 tr. zák., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb., a obviněný S. T. pomocí k trestnému činu zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 148 odst. 1, 3 tr. zák., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb. Odsouzení byli podle § 148 odst. 3 tr. zák., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb., k trestům odnětí svobody obviněný B. W. na deset let, obviněný R. Š. na osm let, obviněný P. B. na osm let a obviněný S. T. na pět let. Pro výkon trestů odnětí svobody byli zařazeni do věznice s ostrahou, a to obvinění B. W., R. Š. a P. B. podle § 39a odst. 3 tr. zák. a obviněný S. T. podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. Obviněným B. W., R. Š. a P. B. byly podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. uloženy dále tresty zákazu činnosti na pět let.

V další části rozsudku Krajského soudu v Ostravě byli obvinění M. G., J. N., O. H. a R. P. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěni obžaloby pro pomoc k trestnému činu zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 148 odst. 1, 3 tr. zák., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb.

Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě podali v zákonné lhůtě odvolání krajský státní zástupce v Ostravě a obvinění B. W., S. T., R. Š. a P. B. Státní zástupce po-

dal odvolání ohledně obviněných B. W., S. T., R. Š., P. B., M. G., J. N., O. H. a R. P., a to v jejich neprospěch.

Věc byla s těmito odvoláními předložena Vrchnímu soudu v Olomouci, který rozhodl rozsudkem ze dne 27. 1. 1999 sp. zn. 4 To 62/98. Tímto rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci bylo rozhodnuto tak, že

– podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. byl z podnětu odvolání obviněného R. Š. a státního zástupce rozsudek částečně zrušen, a to ve výroku o trestu uloženém obviněnému R. Š.,

– podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. byl z podnětu odvolání státního zástupce rozsudek částečně zrušen, a to ve výroku o trestu uloženém obviněnému P. B.,

– podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo nově rozhodnuto tak, že podle § 148 odst. 3 tr. zák., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb., byly uloženy tresty odnětí svobody obviněnému R. Š. na sedm let a obviněnému P. B. na osm let s tím, že pro jejich výkon byli zařazeni do věznice s ostrahou, obviněný R. Š. podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. a obviněný P. B. podle § 39a odst. 3 tr. zák. Obviněnému P. B. byl podle § 55 odst. 1 písm. c) tr. zák. uložen dále trest propadnutí věci,

– podle § 256 tr. ř. byla zamítnuta odvolání obviněných B. W., P. B. a S. T.

Ministr spravedlnosti podal dne 27. 7. 1999 ve prospěch i v neprospěch obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P. stížnost pro porušení zákona proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci. Namítl, že Vrchní soud v Olomouci nerozhodl o odvolání, které podal státní zástupce v neprospěch obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P. Navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil, že napadeným rozsudkem byl ve prospěch i v neprospěch těchto obviněných porušen zákon v ustanoveních § 252 a § 254 odst. 1, 2 tr. ř., a aby dále postupoval podle § 270 odst. 2 tr. ř., tj. aby přikázal rozhodnout o chybějícím výroku.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1, 2 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozsudku, pokud jde o obviněné B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P., jakož i řízení, jež této části rozsudku předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Podstatou porušení zákona je to, že Vrchní soud v Olomouci ve výroku svého rozsudku nevyjádřil skutečnost, že po přezkoumání rozsudku Krajského soudu v Ostravě, ke kterému došlo v rozsahu ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. ohledně obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P. z podnětu odvolání státního zástupce, dospěl k závěru o nedůvodnosti odvolání státního zástupce podaného ohledně těchto obviněných. Vrchní soud v Olomouci na jedné straně přezkoumal rozsudek Krajského soudu v Ostravě a předcházející řízení ohledně těchto obviněných a ponechal rozsudek Krajského soudu v Ostravě v tomto směru beze změny, avšak na druhé straně opomněl svůj závěr, že odvolání státního zástupce podané ohledně těchto obviněných je nedůvodné, vyjádřit ve výroku svého rozsudku zamítnutím odvolání státního zástupce podaného ohledně těchto obviněných podle § 256 tr. ř.

Vrchní soud v Olomouci přezkoumával rozsudek Krajského soudu v Ostravě jednak z podnětu odvolání státního zástupce podaného ohledně obviněných B. W., R. Š., P. B., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P., jednak z podnětu odvolání obviněných B. W., R. Š., P. B. a S. T.

Z podnětu odvolání státního zástupce podaného ohledně obviněných R. Š. a P. B. a z podnětu odvolání obviněných R. Š. a P. B. Vrchní soud v Olomouci změnil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ve výroku o trestu, který byl uložen obviněnému R. Š., a ve výroku o trestu, který byl uložen obviněnému P. B. Odvolání obviněných B. W., P. B. a S. T. Vrchní soud v Olomouci jako nedůvodná zamítl. Za těchto okolností zbývalo ještě pojmout do výroku rozsudku Vrchního soudu v Olomouci výslovné rozhodnutí, že podle § 256 tr. ř. se jako nedůvodné zamítá odvolání státního zástupce podané ohledně obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P.

K tomu je třeba dodat, že pokud Vrchní soud v Olomouci změnil rozsudek Krajského soudu v Ostravě v části týkající se obviněných R. Š. a P. B., učinil tak jednak z podnětu odvolání těchto obviněných a jednak z podnětu odvolání státního zástupce, avšak nikoli z podnětu odvolání státního zástupce jako celku, nýbrž z podnětu odvolání státního zástupce podaného jen ohledně obviněných R. Š. a P. B. Ve skutečnosti tak nebylo výrokem Vrchního soudu v Olomouci rozhodnuto o odvolání státního zástupce podaném ohledně ostatních obviněných.

Okolnost, že Vrchní soud v Olomouci z podnětu odvolání státního zástupce, které bylo podáno ohledně osmi obviněných, změnil rozsudek Krajského soudu v Ostravě v části týkající se dvou obviněných, neměla žádný vliv na to, že nedůvodné odvolání státního zástupce podané ohledně ostatních šesti obviněných mělo být výslovným výrokem zamítnuto.

Pokud Vrchní soud v Olomouci takto nepostupoval a ponechal rozsudek Krajského soudu v Ostravě ohledně uvedených šesti obviněných nedotčený bez výslovného rozhodnutí naznačeným výrokem podle § 256 tr. ř., svědčí to o tom, že si náležitě neujasnil dosah ustanovení § 254 odst. 2 tr. ř. Podle tohoto ustanovení, byla-li odvoláním napadena část rozsudku týkající se jen některé z více osob, o nichž bylo rozhodnuto tímž rozsudkem, přezkoumá odvolací soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. jen tu část rozsudku a předcházejícího řízení, která se týká této osoby. Z citovaného ustanovení je zřejmé, že pokud odvolací soud přezkoumává rozsudek, jímž bylo rozhodnuto ohledně několika obviněných, je jeho přezkumná pravomoc vždy vázána na to, kterého z obviněných se odvolání týká, přičemž všechna odvolání podaná ohledně těchto obviněných tvoří relativně uzavřený základ přezkumné pravomoci odvolacího soudu jen ve věci tohoto obviněného. To mimo jiné znamená, že odvolání podaná ohledně jednoho obviněného nemohou zakládat přezkumnou pravomoc odvolacího soudu ve vztahu k jinému obviněnému, ohledně něhož bylo rozhodnuto tímž rozsudkem. Logickým důsledkem tohoto pojetí přezkumné pravomoci odvolacího soudu je to, že rozhodne-li odvolací soud o odvolání jednoho obviněného, nemá to samo o sobě žádný význam a žádné důsledky ohledně jiného obviněného. Bylo-li ohledně

dalšího obviněného rovněž podáno odvolání, musí o tomto odvolání rozhodnout odvolací soud výslovným výrokem. Účinky rozhodnutí odvolacího soudu ve vztahu k tomuto dalšímu obviněnému nelze dovozovat z toho, jak bylo rozhodnuto o odvolání, které bylo podáno ohledně prvního obviněného.

Jestliže se tyto zásady aplikují na odvolání státního zástupce podané ohledně několika obviněných, ohledně nichž bylo rozhodnuto jedním rozsudkem soudu prvního stupně, znamená to, že rozhodnutí odvolacího soudu musí obsahovat výslovný výrok ve vztahu ke každému z těchto obviněných. Případná okolnost, že státní zástupce učinil odvolání ohledně více obviněných jediným podáním, nemá v tomto ohledu žádný význam. S výhradou, že jde o určitou míru obraznosti, lze konstatovat, že v naznačeném případě musí odvolací soud mít na zřeteli, že státní zástupce podal tolik odvolání, kolik je obviněných, jichž se jeho odvolání týká. Dojde-li pak odvolací soud ve vztahu k různým obviněným k různým závěrům o důvodnosti odvolání státního zástupce, musí to vyjádřit diferencovaným výrokem učiněným výslovně o každém z obviněných, ohledně nichž státní zástupce podal odvolání. To např. znamená, že z podnětu odvolání státního zástupce podaného ohledně jednoho obviněného zruší rozsudek soudu prvního stupně (§ 258 odst. 1 tr. ř.) a vrátí věc tohoto obviněného soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí (§ 259 odst. 1 tr. ř.), nebo sám ve věci tohoto obviněného znovu rozhodne (§ 259 odst. 3 tr. ř.) a odvolání státního zástupce podané ohledně jiného obviněného zamítne jako nedůvodné (§ 256 tr. ř.).

Z hlediska zásad, které podle § 254 odst. 2 tr. ř. vymezují přezkumnou pravomoc odvolacího soudu, je nepřipustný stav, kdy odvolací soud projedná odvolání státního zástupce podané ohledně více obviněných a kdy ve výroku svého rozsudku či usnesení rozhodne výslovně jen ve vztahu k některému či některým obviněným, zatímco rozsudek ponechá ve vztahu k ostatním obviněným beze změny, aniž odvolání podané ohledně těchto obviněných zamítne. Takový stav nastal v posuzované věci v důsledku napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci.

Ve stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti nenamítal nic proti zjištěnému skutkovému stavu, proti právnímu posouzení věci ani proti uloženým trestům.

Nejvyšší soud přesto považuje za nutné konstatovat, že Vrchní soud v Olomouci – až na to, že do svého rozsudku nepojal výslovný výrok, jímž by vyjádřil své rozhodnutí o odvolání státního zástupce podaném ohledně obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P. – přezkoumal rozsudek Krajského soudu v Ostravě se závěry, s nimiž lze souhlasit.

Výrok o vině obviněných B. W. a S. T. Vrchní soud v Olomouci důvodně považoval za správný, neboť byl založen na úplných a správných skutkových zjištěních, která odpovídala provedeným důkazům a jejich logickému hodnocení, a na takovém právním posouzení skutkového stavu, které bylo v souladu se zákonem. Se závěry Vrchního soudu v Olomouci je možno souhlasit i v tom, že za správný považoval též výrok o trestu, který byl uložen obviněnému B. W. a obviněnému S. T., protože tyto tresty jsou přiměřené stupni nebezpečnosti spáchaných trestných činů, odpovídají

možnostem nápravy obviněných, jsou v souladu s jejich osobními poměry, takže korespondují se zákonnými hledisky stanovenými v § 31 odst. 1 tr. zák., přičemž v případě obviněného S. T., jehož jednání bylo kvalifikováno jako pomoc k trestnému činu, bylo ve shodě s ustanovením § 31 odst. 2 písm. b) tr. zák. přihlédnuto také k významu a povaze jeho účasti na trestném činu. Uložené tresty vyhovují rovněž účelu trestu, jak je vymezen v § 23 odst. 1 tr. zák. To platí jak ve vztahu k trestům odnětí svobody včetně rozhodnutí o způsobu jejich výkonu, pokud jde o obviněné B. W. a S. T., tak ve vztahu k trestu zákazu činnosti, který byl uložen obviněnému B. W.

Obviněný B. W. ve vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona uplatnil námitky proti výroku o vině a trestu. Tyto námitky byly v podstatě jen opakováním obhajoby, se kterou se oba soudy v původním řízení vypořádaly způsobem, se kterým je možno souhlasit.

Výrok, jímž byli obvinění M. G., J. N., O. H. a R. P. zproštěni obžaloby, Vrchní soud v Olomouci považoval za správný rovněž důvodně, protože i tento výrok má podklad v úplném provedeném dokazování, v odpovídajících skutkových zjištěních a v plně podložené právní úvaze, že zjištěný skutkový stav nevykazuje zákonné znaky žádného trestného činu, resp. účastenství na trestném činu.

Vrchní soud v Olomouci se zabýval také řízením, které rozsudku Krajského soudu v Ostravě předcházelo, a v souladu se stavem věci učinil závěr, že v tomto řízení nedošlo k žádným podstatným vadám.

Za této situace Vrchní soud v Olomouci postupoval správně, pokud zamítl odvolání obviněných B. W. a S. T. jako nedůvodná podle § 256 tr. ř. a pokud rozsudek Krajského soudu v Ostravě ponechal beze změny i vzhledem k odvolání státního zástupce podaného ohledně obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P. Z důvodů, které byly vyloženy v předchozích částech tohoto rozsudku Nejvyššího soudu, však měl Vrchní soud v Olomouci odvolání státního zástupce podané ohledně těchto šesti obviněných zamítnout jako nedůvodné výrokem podle § 256 tr. ř. Tím, že Vrchní soud v Olomouci tento výrok do svého rozsudku nepojal, porušil zákon v ustanovení § 256 tr. ř. v neprospěch obviněných.

Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil toto porušení zákona a podle § 271 odst. 1 tr. ř. sám rozhodl tak, že chybný výrok doplnil.

Význam výroku, jímž Nejvyšší soud doplnil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a jímž zamítl odvolání státního zástupce podané ohledně obviněných B. W., S. T., M. G., J. N., O. H. a R. P., nespočívá v tom, že by jím byla konstituována právní moc rozsudku Krajského soudu v Ostravě v části týkající se těchto obviněných. I ohledně těchto obviněných rozsudek Krajského soudu v Ostravě nabyl právní moci dnem vyhlášení napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, protože Vrchní soud v Olomouci i toto odvolání ve skutečnosti projednal, neshledal důvodu k tomu, aby z jeho podnětu rozsudek Krajského soudu v Ostravě jakkoli měnil, a ponechal proto tento rozsudek nedotčený. Pokud za těchto okolností v napadeném rozsudku chybí výrok, jímž se odvolání státního zástupce podané ohledně uvedených

šesti obviněných zamítá, představuje to v podstatě jen formální neúplnost napadeného rozsudku, která je odstranitelná doplněním chybějícího výroku. I když tedy Nejvyšší soud odvolání státního zástupce podané ohledně uvedených šesti obviněných zamítl, nemá toto jeho rozhodnutí ten účinek, že by teprve tímto výrokem nabýval právní moci rozsudek Krajského soudu v Ostravě v části týkající se těchto obviněných.

I. Právně relevantní prohlášení podle § 11 odst. 2 nebo § 172 odst. 4 tr. ř., že obviněný na projednání věci trvá, může za obviněného (jeho jménem) učinit i jeho obhájce (§ 41 odst. 2 tr. ř.). Proti vůli obviněného tak však může učinit jen v případě, je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena (§ 41 odst. 4 tr. ř.).

II. Jestliže bylo trestní stíhání zastaveno z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. a), b) nebo h) tr. ř., popř. z některého z důvodů uvedených v ustanovení § 172 odst. 2 tr. ř., ale v řízení se pokračovalo proto, že obviněný prohlásil, že na projednání věci trvá (§ 11 odst. 2, § 172 odst. 4 tr. ř.), může soud obviněného podle ustanovení § 227 tr. ř. uznat vinným i trestným činem podle přísnějšího ustanovení trestního zákona, než bylo to, které bylo užito při zastavení trestního stíhání. Ustanovení § 227 tr. ř. omezuje soud pouze v tom směru, že za trestný čin, jímž byl uznán vinným, obviněnému nemůže uložit trest. Přitom vedle výroku o vině soud může rozhodnout i výroky, kterými obviněnému uloží ochranné opatření a povinnost nahradit škodu způsobenou trestným činem.

(Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 1. 3. 1999 sp. zn. 8 To 814/98)

Krajský soud v Plzni ke stížnosti okresního státního zástupce v Chebu zrušil usnesení Okresního soudu v Chebu ze dne 30. 10. 1998 sp. zn. 3 T 90/98 ve výroku o vrácení věci státnímu zástupci k došetření a uložil okresnímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Dále ke stížnosti obviněného M. N. zrušil výrok o ponechání obviněného ve vazbě.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením ze dne 30. 10. 1998 sp. zn. 3 T 90/98 Okresní soud v Chebu vrátil podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. státnímu zástupci k došetření trestní věc obviněného M. N. stíhaného pro trestný čin poškození cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. a trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. Dále podle § 314c odst. 3 tr. ř. rozhodl, že obviněný se ve vazbě ponechává.

Proti tomuto usnesení podali v zákonné lhůtě stížnost okresní státní zástupce v Chebu (do výroku o vrácení věci k došetření) a obviněný M. N. (do výroku o ponechání ve vazbě). Státní zástupce se domáhal zrušení napadeného usnesení s tím, že procesní pochybení, na která okresní soud poukazuje, nejsou takového rázu, aby odůvodňovala postup podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. Obviněný, který se domáhá propuštění z vazby navíc prostřednictvím svého obhájce, v podrobném vyjádření poukázal na další pochybení přípravného řízení a domáhal se toho, aby důvody, pro které byla věc vrácena státnímu zástupci, byly v naznačeném směru rozšířeny. Pokud jde o konkrétní obsah podaných stížností, vyjádření obviněného k vrácení věci

k došetření, jakož i důvody postupu okresního soudu, odkazuje stížnostní soud na následující část odůvodnění rozhodnutí krajského soudu, když pro přehlednost zaujme stanovisko postupně k jednotlivým skutkům, příp. útokům, pro které byla na obviněného podána obžaloba.

Krajský soud v Plzni přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

Obžalobou je obviněnému M. N. kladeno za vinu, že v Chebu před policejním orgánem Obvodního oddělení Policie České republiky v Chebu jako tlumočník pro jazyk vietnamský netlumočil řádně obsah výpovědi vyslýchaného T. V. dne 6. 5. 1997 a dále obsah výpovědi vyslýchané P. T. dne 13. 6. 1997. Tímto jednáním se měl obviněný dopustit pokračujícího trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. Okresní soud v daném směru poukazuje na to, že postavení obviněného před soud je zcela nepřipustné, když vyšetřovatel trestní stíhání pro popsaný skutek zastavil vzhledem k amnestii prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998 a obviněný neprohlásil podle § 11 odst. 2 tr. ř., že trvá na projednání věci. Pokud tak učinil obhájce obviněného, nejde o projev vůle obviněného. Státní zástupce v této souvislosti poukazuje na ustanovení § 41 odst. 2 tr. ř. a připomíná, že i kdyby byl právní názor okresního soudu správný, nebyl by zde důvod k vrácení věci státnímu zástupci k došetření.

S názorem státního zástupce se Krajský soud v Plzni ztotožnil. Okresní soud nemůže státnímu zástupci k došetření vrátit věc jen s poukazem na to, že je trestní stíhání nepřipustné. Krajský soud pak nemůže akceptovat právní názor soudu prvního stupně, spočívající v tom, že prohlášení podle § 11 odst. 2 tr. ř. musí obviněný učinit osobně. Podle § 41 odst. 2 tr. ř. je obhájce obviněného oprávněn již za přípravného řízení činit za obviněného návrhy, podávat za něho žádosti a opravné prostředky, nahlížet do spisu a zúčastnit se podle ustanovení tohoto zákona vyšetřovacích úkonů. Ve zmiňovaném ustanovení sice není výslovně uvedeno, že obhájce může za obviněného činit prohlášení, nicméně prohlásí-li obhájce za obviněného, že uvedený trvá na projednání věci, jde v podstatě o návrh ve smyslu § 41 odst. 2 tr. ř. Názor okresního soudu je nesprávný rovněž proto, že příslušná ustanovení trestního řádu vykládá v neprospěch obviněného. Takový postup je ovšem nepřipustný. Z obsahu přípisu ze dne 6. 2. 1998 založeného ve spise navíc vyplývá, že to byl právě obviněný zastoupený obhájcem JUDr. M. P., který prohlásil, že trvá na projednání věci. Toto sdělení určené příslušnému úřadu vyšetřování podepsal sice jen obhájce obviněného, nicméně lze předpokládat, že jde o skutečný projev vůle samotného obviněného. Má-li okresní soud pochybnosti, může obviněného vyslechnout, zda jeho obhájce jednal v souladu s pokyny, které mu byly dány, příp. v rozporu s nimi. Pokud obhájce jednal v souladu s vůlí obviněného a ten případným dalším prohlášením nevezme zpět svůj návrh na pokračování v řízení, bude okresní soud jednat o skutku popsaném v obžalobě. Přitom si ujasní, zda žalované jednání nevykazuje znaky trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 1 písm. a),

event. b) tr. zák. Takového trestného činu se totiž dopustí tlumočník před policejním orgánem, pokud koná přípravné řízení podle trestního řádu, uvede-li nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí, nebo takovou okolnost zamlčí. Pokud by byly splněny podmínky tohoto ustanovení, mohl by být obviněný tímto trestným činem uznán vinným, protože ustanovení § 227 tr. ř. omezuje soud pouze v tom směru, že za takové jednání obviněnému nemůže uložit trest. Může však předmětné jednání kvalifikovat podle přísnějšího ustanovení trestního zákona, přitom vedle výroku o vině soud může rozhodnout i výroky, kterými obviněnému uloží ochranné opatření a povinnost nahradit škodu způsobenou trestným činem, tedy rozhodnout o náhradě škody a uložit rovněž ochranné opatření.

Dále se krajský soud zabýval odůvodněním svých závěrů o důvodnosti vrácení věci státnímu zástupci k došetření ve smyslu § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. a o důvodnosti ponechání obviněného ve vazbě.

Ustanovení § 128 odst. 2 tr. zák. chrání organizace nebo podniky se stejným nebo podobným předmětem činnosti, na jejichž podnikání se pachatel účastní, před jakoukoli smlouvou, která by byla uzavřena tak, že by jednu nebo více z nich znevýhodnila. Nemusí jít přitom o smlouvu, která by byla uzavřena mezi organizacemi nebo podniky, v nichž je pachatel činný, ale může být smluvní stranou i třetí subjekt. Není ani nutné, aby se smlouva týkala předmětu činnosti těchto organizací nebo podniků, který je jim společný, přímo. Může jít např. i o smluvní zajištění podmínek rozhodných pro provoz obchodní organizace, jako je nájem prostorů pro její kanceláře apod.

Trestní odpovědnost podle § 128 odst. 2 tr. zák. není vyloučena, je-li smlouva, kterou pachatel uzavřel nebo k jejímuž uzavření dal popud, podle předpisů občanského nebo obchodního práva neplatná.

Smlouva, kterou pachatel uzavřel podle § 128 odst. 2 tr. zák. nebo k jejímuž uzavření dal popud, je na úkor jedné z více organizací (podniků) se stejným nebo obdobným předmětem činnosti, v nichž pachatel současně působí, i v případě, je-li jejím důsledkem ukončení určitého smluvního vztahu znevýhodněné organizace (podniku), přestože se ho smlouva přímo (výslovně) netýká.

(Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 11. 1998
sp. zn. 3 To 148/98)

Krajský soud v Českých Budějovicích zrušil k odvolání obžalované rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. 7 T 486/96 a znovu rozhodl tak, že obžalovanou M. P. uznal vinnou jednáním, které kvalifikoval jako trestný čin zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2 tr. zák. Znovu také rozhodl i o trestu.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. 7 T 486/96 byla obžalovaná M. P. uznána vinnou trestným činem zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 1, 2 tr. zák. a odsouzena za to k trestu odnětí svobody na osm měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu jednoho a půl roku, a dále k peněžitému trestu ve výši 50 000 Kč s náhradním trestem odnětí svobody v délce pěti měsíců.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaná uvedeného trestného činu dopustila tím, že přesto, že byla od 1. 10. 1992 do 31. 12. 1995 zaměstnankyní firmy Z. z P., dne 9. 10. 1995 podala návrh na zápis společnosti B. v J. do Obchodního rejstříku u Okresního soudu v Českých Budějovicích, a to jako jednatelka této společnosti, kdy dnem zápisu 19. 10. 1995 byla jedním ze statutárních orgánů firmy

B. v J. s předmětem podnikání obchodní činnosti včetně zprostředkování koupě zboží za účelem prodeje a další prodej, kromě případů vyžadujících zvláštní oprávnění, tj. s obdobným předmětem podnikání jako firma Z. Praha, dále dne 16. 10. 1995 v J. uzavřela za nájemce – firmu Z. z P. s pronajímatelem firmy S. v J. dohodu o ukončení nájmu nebytových prostor v areálu firmy S. v J., a to dvou kanceláří, garáží a pozemku, a to ke dni 31. 10. 1995. Dne 30. 10. 1995 jako jednatelka firmy B. v J. jako nájemce uzavřela s pronajímatelem firmy S. v J. smlouvu o nájmu nebytových prostor, které předtím užívala firma Z. z P. Dne 25. 10. 1995 v J. podala u SPT T. v J. přihlášku o převodu účastnictví nebo o změnu ve jméně účastníků, kdy vyjádřila souhlas změny v osobě účastníka dvou telefonních stanic, které byly do té doby v užívání firmy Z. z P., a žádala o převod těchto stanic pro firmu B. v J. Na této přihlášce se podepsala jak za firmu Z. z P., tak i za firmu B. z J.

Podle bodu III. napadeného rozsudku obžalovaná jako vedoucí střediska Z. v P. uzavřela s firmou P. z P. smlouvu o poskytnutí služeb ohledně opravy stavebního stroje, kdy tuto zakázku převedla na firmu B. z J., a po opravě stroje částku 57 813 Kč vyfakturovala ve prospěch firmy B. z J. dne 21. 12. 1995.

Podle bodu IV. napadeného rozsudku byl v měsíci říjnu 1995 ze strany firmy S. z Ch. v J. u firmy Z. z P. objednan čelní nakladač a přesuvný podkop, přičemž objednávku obžalovaná M. P. převedla na firmu B. z J. a ve prospěch této firmy tyto stroje za částku 792 280 Kč vyfakturovala dnem 16. 11. 1995. Uvedených jednání se dopustila v úmyslu zajistit sobě a firmě B. z J. výhodu spočívající v zajištění nebytových prostor, telefonních stanic a finančního prospěchu na úkor zaměstnavatele firmy Z. v P.

Proti uvedenému rozsudku podala v zákonné lhůtě odvolání obžalovaná. Prostřednictvím svého obhájce v písemném vyhotovení odvolání podrobně rozvedla své námítky proti napadenému rozsudku, jak byly podrobně prezentovány již v předchozích opravných prostředcích, a to v odporu proti trestnímu příkazu a v odůvodnění odvolání proti předchozímu zrušenému rozsudku. Stručně lze konstatovat, že obžalovaná setrvala na svém právním názoru, že stíhané jednání není postižitelné podle § 128 odst. 2 tr. zák., neboť nešlo o uzavření, resp. popud k uzavření smlouvy na úkor jedné z organizací, v nichž byla tehdy činná. Namítla dále, že nájemní smlouva ze dne 16. 10. 1995 byla neplatná a je absurdní tvrdit, že neplatná smlouva je pro třetí osobu nevýhodná. Pod pojem uzavření smlouvy ve smyslu § 128 odst. 2 tr. zák. nelze vztahovat ani „uzavření dohody o ukončení nájmu“.

Dále odvolatelka namítla, že ani jejím jednáním spočívajícím v podání přihlášky o převod účastnictví nebo o změnu ve jméně účastníka telefonních stanic nešlo o uzavření smlouvy nebo popud k uzavření smlouvy. V těchto případech se žádná smlouva neuzavírá. Navíc takové jednání nevedlo k zlepšení jejího postavení na trhu. Ohledně opravy stroje firmy P. z P. namítla obžalovaná, že okresní soud rovněž postupoval nesprávně, když tzv. „převedení zakázky“ rovněž nenaplnuje zákonné znaky ustanovení § 128 odst. 2 tr. zák. Podrobně v této souvislosti odvolatelka poukázala

la na obsah jednotlivých svědeckých výpovědí, které podle jejího názoru svědčí ve prospěch její obhajoby. Podobně se obžalovaná podrobně vyjádřila i k případu s firmou S. z Ch., kdy okresní soud podle jejího názoru nesprávně pokládal za vyvrácenou její obhajobu. Rovněž v této souvislosti obžalovaná rozvedla obsah provedených důkazů se závěrem, že nebyla vyvrácena její obhajoba, když ústní objednávka svědka A. Š. z její strany nebyla akceptována a nemohla tudíž být ani převedena z firmy Z. na firmu B. I pokud by bylo možno připustit opačný závěr, nelze pominout subjektivní stránku, kterou se okresní soud vůbec nezabýval. Obžalovaná hodnotila ústní jednání se svědkem A. Š. jako jednání o možnosti dodat firmě S. žádaný stroj, nemohla být srozuměna s tím, že on chápe její vyjádření jako akceptaci objednávky. O jejím subjektivním postoji svědčí fakt, že po vzniku firmy B. se svědka A. Š. znovu dotazovali, jestli má dosud o stroj zájem. V tomto případě ani nelze říci, že by připravili firmu Z. o zákazníka, protože svědek A. Š. nevyhledával firmu Z., ale svědka B. Š., jehož osobně znal, a bylo mu lhostejné, od které firmy stroj dostane. Okresní soud nevzal z hlediska materiální stránky věci v úvahu, že kdyby firma Z. měla možnost tento stroj od výrobce získat, nebyla co do prodeje závislá na tomto jediném zákazníkovi, neboť poptávka převyšovala nabídku. V závěru odvolání tedy obžalovaná navrhla, aby krajský soud napadený rozsudek zrušil, zprostil ji obžaloby, eventuálně pokud by ji shledal v určitém rozsahu vinnou, aby přiměřeně snížil trest, zejména trest peněžitý, jenž neodpovídá jejím osobním a majetkovým poměrům.

Krajský soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, přezkoumal rovněž správnost postupu řízení, které tomuto rozsudku předcházelo, přihlížel i k tomu, zda nedošlo k vadám, jež odvoláním výslovně vytýkány nebyly, a dospěl k následujícím závěrům:

Jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku, jde ve věci již prakticky o třetí rozhodnutí okresního soudu. Okresní soud nejdříve ve věci rozhodl trestním příkazem, jenž byl k včas podanému odporu obžalované zrušen, a bylo nařízeno hlavní líčení (§ 314g odst. 2 tr. ř.). Okresní soud potom rozhodl rozsudkem ze dne 5. 3. 1997 sp. zn. 7 T 486/96, jímž uznal obžalovanou vinnou prakticky ve stejném rozsahu, jako v nyní napadeném rozsudku, a uložil jí stejné tresty, tedy trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu osmácti měsíců, a peněžitý trest ve výměře 50 000 Kč s náhradním trestem odnětí svobody na pět měsíců.

K odvolání obžalované ve věci rozhodoval Krajský soud v Českých Budějovicích, jenž usnesením ze dne 22. 9. 1997 sp. zn. 3 To 448/97 napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř. zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil okresnímu soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Krajský soud ve svém rozhodnutí již zaujal právní názor z hlediska některých námitek obhajoby obžalované. Dospěl rovněž k závěru, že skutková zjištění okresního soudu lze považovat za správná a úplná v tom směru, pokud jde o uzavření dohody o ukončení nájmu nebytových prostor za firmu Z. s firmou S. z J. a uzavření smlouvy o nájmu

nebytových prostor za firmu B. z J. Rovněž tak krajský soud shledal za správné skutkové závěry okresního soudu, které se vztahovaly k jednání obžalované v souvislosti s přihláškou o převodu účastnictví nebo o změnu ve jméně účastníků, jež byla podána u firmy SPT T. v J. Krajský soud však okresnímu soudu nařídil, aby doplnil dokazování ve vztahu k těm jednáním, jež se týkala společnosti P. v P. a firmy S. z Ch.

V současné době lze konstatovat, že okresní soud v požadovaných směrech doplnil dokazování, a pokud krajský soud shledal ještě potřebu v určitém směru doplnit dokazování k prověření obhajoby obžalované, mohl tak učinit sám, aniž by bylo potřeba po zrušení napadeného rozsudku věc vracet okresnímu soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, jak bude níže uvedeno.

V zásadě lze konstatovat, že skutkové závěry okresního soudu popsané ve výroku napadeného rozsudku v úvodu skutkové věty a pod bodem I. a II. je třeba považovat za správné, odpovídající obsahu provedených důkazů. Nakonec ani sama obžalovaná nepopírá, že se těchto jednání dopustila. Její námitky směřují zejména do právního posouzení tohoto jednání. V tomto směru se krajský soud plně ztotožnil se závěry, které učinil již okresní soud a které navazovaly na právní hodnocení věci rozvedené v předchozím zrušujícím usnesení krajského soudu. Pokud jde o zásadní námitku, že nejde o jednání, jež by bylo možno podřadit pod skutkovou podstatu trestného činu podle § 128 odst. 2 tr. zák., musí krajský soud opakovat již dříve vyslovený závěr, že posledně citované zákonné ustanovení nelze vykládat natolik zúžujícím způsobem, jak se snažila obhajoba. Jde o zákonné ustanovení, které sankcionuje zákaz konkurence, jednání, kdy pachatel dá popud nebo uzavře smlouvu, která je nevýhodná pro jednu nebo více organizací, v nichž pachatel působí. Z tohoto zákonného ustanovení nevyplývá, že by muselo jít pouze o smlouvu či smlouvy, které by byly uzavřeny toliko vzájemně mezi organizacemi, v nichž pachatel působí. Účelem tohoto zákonného ustanovení je ochrana jedné i více organizací, v nichž pachatel působí, před jakoukoli pro tyto organizace nevýhodnou smlouvou, tedy i smlouvou s třetím subjektem stojícím mimo tyto organizace, kdy pachatel z důvodů svého specifického postavení, a tedy určitých informací, by takovou smlouvou znevýhodnil jednu či více organizací, v nichž současně působí. Opačný výklad by směřoval k nelogickému zúžení společenských zájmů hájených trestním zákonem.

Obžalovaná uzavřením dohody o ukončení nájmu nebytových prostor, kterou uzavřela jménem firmy Z. z P., a potom uzavřením smlouvy o pronájmu těchto prostor, kterou uzavřela za firmu B. z J., znevýhodnila firmu Z. z P., když šlo fakticky o jeden z kroků, které směřovaly k praktické likvidaci střediska firmy Z. z P., a to v J. Okresní soud důvodně odmítl i námitku obhajoby, že by obžalovaná neměla tímto jednáním naplnit zákonné znaky stíhaného trestného činu vzhledem k tomu zjištění, že uvedená nájemní smlouva ze dne 16. 10. 1995 byla při nedostatku předchozího zákonem požadovaného souhlasu příslušného městského úřadu neplatná. I když z hlediska občanskoprávního šlo skutečně o absolutní neplatnost smlouvy, je třeba z hlediska trestní odpovědnosti obžalované poukázat na to, že uvedená smlouva byla

uzavřena a bylo z ní i plněno, aniž by si smluvní strany uvědomovaly její formální nedostatky a bylo jim známo, že jde o právní úkon absolutně neplatný. S ohledem na to by bylo absurdní i tvrdit, že jenom z tohoto důvodu by nepřicházela v úvahu trestní odpovědnost obžalované. Navíc nelze přehlížet, že trestní zákon ustanovením § 128 odst. 2 tr. zák. postihuje nejenom již samotné uzavření smlouvy, ale jednání pachatele spočívající v popudu k uzavření takové smlouvy. I z tohoto pohledu je tedy namístě trestní odpovědnost podle § 128 odst. 2 tr. zák. Nakonec je zřejmé, že reálně i předchozí smlouvy o nájmu nebytových prostor, na základě nichž dlouhodobě firma Z. z P. tyto užívala, trpěly takovým nedostatkem.

Rovněž tak nejsou namístě námitky odvolatelky, které směřují k tomu, že uzavření dohody o ukončení nájmu nelze podřadit pod pojem „uzavření smlouvy“ ve smyslu § 128 odst. 2 tr. zák. Uzavření této dohody ve věci předcházelo to, že obžalovaná smlouvu o nájmu uvedených nebytových prostor, jež byla původně ve prospěch firmy Z. z P. uzavřena na dobu neurčitou, již v srpnu 1995 změnila, uzavřela takovou smlouvu na dobu určitou do konce měsíce listopadu 1995. Ani tuto však neponechala beze změn, neboť potřebovala prostory získat již od počátku měsíce listopadu 1995 pro vzniklou firmu B.

Je pravda, že tento úkon směřoval k ukončení určitého závazku, smluvního vztahu a z hlediska zúženého výkladu ve smyslu občanského zákoníku nešlo o uzavření smlouvy, z níž by vyplývaly další závazky, ani o změnu předchozího smluvního vztahu. Nešlo zde však o jednostranný úkon např. v podobě výpovědi smlouvy původní, ale o dvoustranné ujednání s pronajímatelem o skončení nájmu ve prospěch firmy Z. z P., a to ještě před uplynutím termínu stanoveného v předchozí již tak nevýhodné smlouvě o nájmu. Z hlediska trestní odpovědnosti je třeba i tuto dohodu pokládat za „uzavření smlouvy“ ve smyslu § 128 odst. 2 tr. zák., tedy vykládat ji extenzivnějším způsobem než ve smyslu občanskoprávních předpisů.

Obdobným způsobem je třeba hodnotit i iniciativu obžalované týkající se jednání s příslušnou součástí SPT T. Námitky odvolatelky směřují do toho, že v tomto případě nebyla uzavřena žádná smlouva, nešlo ani o popud uzavření smlouvy, neboť v těchto případech se žádná smlouva neuzavírá. Uvedené námitky nejsou namístě, neboť podkladem pro vztahy mezi účastníkem telefonní stanice a SPT T. je smluvní vztah. Přestože taková smlouva není výslovně upravena občanským zákoníkem, jde svou povahou o občanskoprávní smlouvu o službě upravenou zvláštními předpisy. Jde do určité míry o situaci srovnatelnou například se smlouvami o odběru plynu, elektrické energie apod. Tím, že bude účastník telefonní stanice tuto užívat, přijímá určitá práva, ale na druhé straně se zavazuje k určitým povinnostem, stejně tak na druhé straně je tomu u příslušné součásti SPT T. Navíc v projednávaném případě šlo o to, že dosavadní účastník, tedy firma Z. v P., musel před převodem účastnictví k uvedeným telefonním stanicím prakticky uzavřít dohodu s novým účastníkem z těchto telefonních stanic. Tomu odpovídá i samotná přihláška, jejíž fotokopie je založena v trestním spise. Dosavadní účastník a nový účastník musejí vstoupit do jed-

nání a vyjádřit prakticky souhlasné projevy vůle, dosavadní účastník souhlasí s převodem účastnictví na účastníka nového, nový účastník tyto skutečnosti akceptuje a zavazuje se dodržovat podmínky stanovené příslušnými předpisy. Obžalovaná v těchto smluvních vztazích jednala prakticky jménem obou organizací, tedy firmy Z. z P. a firmy B. z J. I toto její jednání směřovalo k likvidaci střediska firmy Z. a je třeba je považovat přinejmenším za popud k uzavření smlouvy, která byla nevýhodná pro firmu Z. z P. K dokonání jejího záměru v tomto případě nedošlo v důsledku zásahu ze strany vedení firmy Z. z P., která v tomto směru jednala s SPT T.

Naproti tomu se odvolací soud po přezkoumání veškerého shromážděného důkazního materiálu a po doplněném dokazování neztotožnil zejména s právními úvahami, které okresní soud učinil ohledně jednání popsaných ve výroku napadeného rozsudku pod bodem III. a IV., tedy jednání, která se týkají firmy P. z P. a firmy S. z Ch.

Pokud jde o záležitost týkající se společnosti P. z P., pak bez ohledu na určité rozpor mezi provedenými důkazy, které okresní soud hodnotil tak, že neuvěřil obhajobě obžalované, nelze mít zato, že by skutková zjištění učiněná okresním soudem naplňovala zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu podle § 128 odst. 2 tr. zák. Jak vyplývá ze shora uvedeného, tohoto trestného činu se dopustil pachatel, jenž v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch jako pracovník, člen orgánu, společník, podnikatel nebo účastník na podnikání nejméně dvou podniků nebo organizací se stejným nebo podobným předmětem činnosti, uzavře nebo dá popud k uzavření smlouvy na úkor jedné nebo více z nich. V této souvislosti jsou logické námitky rozvedené v odvolání, že zjištění okresního soudu v podobě „převodů zakázek“ nelze kvalifikovat jako uzavření smlouvy nebo dání popudu k uzavření smlouvy. Je totiž zřejmé, že firma B. v J. žádnou smlouvu s firmou P. v P. neuzavřela. Pokud by byl akceptován skutkový stav, z něhož vyšel okresní soud, pak firma B. z J. prakticky na sebe převedla zakázku spočívající v opravě stavebního stroje, která byla zadána původně firmě Z. z P., a to bez součinnosti s objednavatelem této zakázky. Není zřejmé, že by došlo ke zrušení původní smlouvy mezi firmou Z. z P. a firmou P., že by byla uzavřena nová smlouva mezi firmou P. a firmou B. Firma B. z J. potom opravu provedla a až v souvislosti s vyúčtováním sdělila firmě P. z P., že oprava byla provedena jinou organizací a touto bude zasláno i vyúčtování. Firma P. z P. proti tomuto postupu nic namítala, šlo jí jen o to, aby měla opravený stroj, a vyúčtovanou částku uhradila. Prakticky je zřejmé, že došlo k jakémusi „odcizení zakázky“. Takové jednání však nelze podřadit pod ustanovení § 128 odst. 2 tr. zák. Pokud by bylo možno uvažovat i o jiném ustanovení zvláštní části trestního zákona, nepřichází v tomto stadiu řízení takový postup v úvahu i s ohledem na to, že ve věci je rozhodováno jen k odvolání obžalované a s ohledem na ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. by možné posouzení stíhaného skutku podle dalšího ustanovení trestního zákona bylo v neprospěch obžalované.

Obdobně krajský soud nedospěl k závěru, že má být jako trestný čin podle § 128 odst. 2 tr. zák. posuzováno jednání ve vztahu k firmě S. z Ch. V tomto případě je sice zřejmé, že obžalovaná za firmu B. z J. uzavřela smlouvu o dodávce stavebního

stroje s firmou S., a to prakticky v první polovině listopadu 1995, když v té době ještě byla zaměstnána i u firmy Z. Není pochyb o tom, že využila po vzniku spol. B. z J. své informovanosti, kterou nabyla ještě jako pracovnice firmy Z., a to v tom směru, že firma S. v Ch. měla zájem o dodávku stavebního stroje. V takovém jednání obžalované by formálně bylo možno spatřovat naplnění znaků stíhaného trestného činu. Nelze však přehlížet i další skutečnosti, na které podrobně poukázala obžalovaná ve své obhajobě a které nelze mít za vyvrácené, a to i s ohledem na doplněné dokazování, které provedl krajský soud.

Obžalovaná od samého počátku trestního stíhání poukazovala na to, že nemohla vyhovět svědku A. Š., neboť si byla vědoma té skutečnosti, že firma Z. z P. v kritické době neměla k dispozici stavební stroj, o který měla firma S. z Ch. zájem, že si byla vědoma té skutečnosti, že firma Z. si dodávku tohoto stroje nemohla objednat ani u slovenského výrobce, neboť v té době již měla vyčerpaný akreditiv. Okresní soud této obhajobě obžalované neuvěřil, a to i s ohledem na svědectví Ing. A. M., jenž se vyjádřil tak, že ani v kritické době nebylo problémem pro firmu Z. z P. zajistit dodávku takového stavebního stroje.

Krajský soud v tomto směru doplnil dokazování dotazem u výrobce těchto stavebních strojů, spol. H., a zjistil, že uvedený stavební stroj, jenž byl nakonec dodán firmě S. v Ch., byl výrobcem dodán dne 14. 11. 1995 pro firmu B. z M. v rámci jejího akreditivu na dodávku 31 ks těchto stavebních strojů. Z vyjádření dále vyplývá, že v roce 1995 dostala firma Z. z P. celkem 10 ks těchto stavebních strojů, přičemž poslední dodávka byla uskutečněna dne 27. 6. 1995. Další dodávky této firmě však byly podmíněny likvidací jejího závazku vůči výrobcí strojů, předchůdci firmy H. z K. Dále je z tohoto vyjádření zřejmé, že v druhé polovině roku 1995 byl nedostatek těchto strojů, poptávka převyšovala výrobu a další prodej v tomto období, a to hlavně z důvodu nedostatku provozního kapitálu firmy H. z K., neboť tato firma byla těsně před privatizací.

Uvedené vyjádření prakticky potvrzuje obhajobu obžalované, že v kritickém období firma Z. v P. nemohla vyhovět žádosti firmy S. z Ch. a nebyla schopna v uvedeném období dodat požadovaný stavební stroj. Uvedená skutečnost je významná zejména z hlediska materiální stránky věci. Obžalovaná prakticky vzhledem k těmto skutečnostem nemohla za firmu Z. z P. s firmou S. z Ch. uzavřít smlouvu o dodávce zboží, neboť firma Z. v P. by tuto smlouvu nebyla schopna splnit. S firmou S. z Ch. by se při vědomí těchto skutečností zcela nepochybně obrátila na jiného možného dodavatele, jenž by byl schopen v požadovaném termínu dodat uvedený stavební stroj. Nelze skutečně přehlížet, že svědek A. Š. byl v určitém bližším kontaktu zejména se svědkem B. Š., kterého znal z dřívější doby, a právě jeho prostřednictvím se snažil zajistit pro firmu S. z Ch. stavební stroj. Jestliže poté došlo ke kontaktu mezi tímto svědkem a firmou B. z J., kdy firma B. byla schopna prostřednictvím akreditivu své mateřské firmy ihned dodat stavební stroj, nelze v takovém jednání již spatřovat naplnění znaků trestného činu podle § 128 odst. 1, 2 tr. zák. Pokud by obžalova-

ná za firmu Z. v P. v kritickém období uzavřela s firmou S. z Ch. smlouvu o dodávce stroje, aniž by firma Z. z P. byla schopna tuto smlouvu plnit, bylo by to uzavření smlouvy spíše v neprospěch firmy Z.

Ze všech shora uvedených důvodů krajský soud zrušil napadený rozsudek a ze skutkové věty vypustil jednání popsaná pod bodem III. a IV. výroku napadeného rozsudku. Za podmínek ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. potom rozhodl ve věci sám tak, že obžalovanou uznal vinnou zbývajícím jednáním, které kvalifikoval jako trestný čin zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2 tr. zák.

Dále se krajský soud zabýval výrokem o trestu, který obžalované uložil.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Fyzická osoba, jež je statutárním orgánem právnické osoby – podnikatele (§ 13 odst. 1 obch. zák.), nemá právo jednat jménem této právnické osoby – podnikatele ve sporu, který s ní vede.

Jestliže právnická osoba nemá statutární orgán, oprávněný jejím jménem jednat, soud jí může stanovit opatrovníka pro řízení.

Není-li plná moc, udělená advokátu, omezena jen na řízení před soudem určitého stupně a obsahuje-li zmocnění k podávání opravných prostředků, je tím prokázáno právo advokáta vystupovat v odvolacím i dovolacím řízení jako zástupce účastníka.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 680/97)

K r a j s k ý s o u d v Plzni usnesením ze dne 10. 10. 1996 odmítl odvolání advokáta JUDr. R. F. proti usnesení ze dne 15. 2. 1996, kterým O k r e s n í s o u d v Sokolově zastavil řízení pro zpětvzetí žaloby. Odvolací soud dospěl k závěru, že Ing. J., statutární orgán a společník žalobkyně, řádně vypověděl společenskou smlouvu, takže mu k 31. prosinci 1995 zanikla účast ve společnosti. K 15. únoru 1996 proto Ing. J. nebyl v postavení osoby oprávněné jménem společnosti jednat a nemohl tudíž účinně udělit JUDr. F. písemnou plnou moc k podání odvolání za žalobkyni, když plná moc udělená tomuto advokátu dříve byla vypovězena. Odvolací soud za této situace zhodnotil odvolání jmenovaného advokáta jako podané osobou neoprávněnou, a proto je podle § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř. odmítl.

Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně, zastoupená advokátem JUDr. F., včasné dovolání, vyslovujíc nesouhlas s právním názorem odvolacího soudu. Konkrétně namítá, že v důsledku výpovědi společníka Ing. J. se žalobkyně dnem 31. prosince 1995 zrušila. Jelikož se společníci nedohodli na jmenování likvidátora, přichází v úvahu jeho jmenování soudem podle § 71 odst. 1, věty druhé, obch. zák. Do té doby je nezbytné aplikovat ustanovení § 68 odst. 5 obch. zák., podle kterého může statutární orgán vykonávat svoji působnost jen v rozsahu potřebném k provedení likvidace. Za úkon směřující k likvidaci pak nelze považovat zpětvzetí žaloby v řízení vedeném k rozšíření majetku společnosti. Ač má žalobkyně za to, že výpovězení plné moci a zpětvzetí žaloby žalovanou jsou neplatnými úkony, udělil Ing. J. 15. února 1996, kdy byl zapsán v obchodním rejstříku jako statutární orgán žalobkyně, duplicitně „novou“ písemnou plnou moc, již zástupce žalobkyně soudem předal, prohlašuje zpětvzetí za neplatné a požaduje, aby v řízení bylo pokračováno. Tento návrh však nebyl protokolován, stejně jako některé výroky žalované. Rejstříkový soud dosud nerozhodl ani o návrhu na zápis vstupu společnosti do likvidace a zápisu likvidátora; mimo to probíhá u krajského soudu řízení ve věci jmenování likvidátora žalobkyně podle § 71 obch. zák. Soudy obou stupňů podle dovolatelky vyšly při

rozhodování z nesprávného – ustanovením § 76 a § 88 odst. 1 písm. a) obch. zák. odporujícího – právního názoru, že žalobkyně po 31. prosinci 1995 existuje jen o jednom společníkovi; proto žalobkyně požaduje, aby napadené usnesení, jakož i usnesení soudu prvního stupně bylo zrušeno a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání namítá, že dovolatelka zaměňuje institut vystoupení společníka ze společnosti s výpovědí společníka ze společnosti, kterou ukončil ve společnosti účast Ing. J. Ztotožňuje se s názorem, že společnost byla v důsledku této výpovědi zrušena a vstoupila do likvidace, jelikož ke dni, kdy výpověď nabyla účinnosti, zůstala její jedinou společnicí a jediným statutárním orgánem; jako taková pak od 1. ledna 1996 jednala v souladu s ustanovením § 68 odst. 5, § 70 a § 72 obch. zák. Posléze žalovaná označuje chování dovolatelky za bezúčelné uplatňování práv společníka, popisuje průběh sporu s Ing. J. a hodnotí jeho chování. Argumentuje i tím, že dovolání se neopírá o žádný z důvodů, uvedených v § 241 odst. 2 (správně odst. 3) o. s. ř.; proto žádá, aby je dovolací soud zamítl.

Dovolání je přípustné podle § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř. a je rovněž důvodné.

N e j v y š š í s o u d napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolatelka výslovně neuplatňuje žádný z dovolacích důvodů, vyjmenovaných v ustanovení § 241 odst. 3 pod písmeny a) až d) o. s. ř., po obsahové stránce jsou však dovolací námitky podřaditelné dovolacímu důvodu ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., kterým lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolací soud posuzuje z úřední povinnosti pouze vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. „zmatečnosti“), a (je-li dovolání přípustné) jiné vady řízení, jestliže mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jinak je oprávněn rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden, přičemž je vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Protože vady řízení dovoláním namítány nejsou a z obsahu spisu nevyplývají, je úkolem Nejvyššího soudu prověřit správnost právního posouzení věci co do závěru, že odvolání bylo podáno někým, kdo k němu není oprávněn.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, si- ce správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Napadené rozhodnutí je nesprávné již proto, že odvolacím soudem uvažovaný nedostatek průkazu zastoupení (odvíjející se z tvrzené neúčinnosti plné moci, udělené JUDr. F., k zastupování žalobkyně Ing. J.) neústí v odmítnutí odvolání jako po-

daného osobou neoprávněnou (§ 218 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nýbrž v postup směřující – podle § 104 odst. 2 o. s. ř. – k odstranění nedostatku podmínky řízení (shodně srov. rozhodnutí uveřejněná pod čísly 48/1998 a 64/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1997, sp. zn. 2 Cdon 495/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1998, pod číslem 40).

S přihlédnutím k době vydání napadeného usnesení a udělení plné moci, k níž se váží úvahy odvolacího soudu, je projednávaná věc posouditelná podle obchodního zákoníku ve znění účinném k 15. únoru 1996, to jest ve znění zákonů č. 264/1992 Sb., č. 591/1992 Sb., č. 600/1992 Sb., č. 286/1993 Sb., č. 156/1994 Sb. a č. 84/1995 Sb.

Podle ustanovení § 13 odst. 1, věty druhé, obch. zák. právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce. Podle odstavce 2 ustanovení tohoto zákona o jednotlivých obchodních společnostech a družstvu určují statutární orgán, jehož jednání je jednáním podnikatele, je-li tento orgán zapsán do obchodního rejstříku.

Ustanovení § 66 odst. 2 obch. zák. pak určuje, že vztah mezi společností a členem statutárního či jiného orgánu společnosti nebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud z jejich ujednání se společností nebo jiných ustanovení tohoto zákona, upravujících jejich povinnosti, nevyplývá jiné určení práv a povinností.

Mandátní smlouvou se mandatář zavazuje, že pro mandanta na jeho účet zařídí za úplaty určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti, a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu (srov. § 566 odst. 1 obch. zák.).

Mezi účastníky řízení není sporu o tom, že ke dni podání žaloby měli Ing. J. i žalovaná postavení společníků a současně – v intencích § 85 obch. zák. – statutárních orgánů veřejné obchodní společnosti, jednajících jménem společnosti každý samostatně. Shoda panuje – a obsah spisu tomu odpovídá – i potud, že Ing. J. účast ve společnosti řádně vypověděl k 31. prosinci 1995; k uvedenému datu proto přestal být (a dovolatelka se mylí, dovozuje-li opak) společníkem (srov. § 88 odst. 1 písm. a/ obch. zák.), čímž zanikla i jeho funkce statutárního orgánu společnosti. Tím ovšem není ještě zodpovězena otázka, zda JUDr. D. může vystupovat jako statutární orgán společnosti i ve sporu, v němž stojí proti společnosti jako žalovaná.

Právo jednat jménem právnické osoby – podnikatele ve sporu, který s touto právnickou osobou vede (nehledě ke zjevné nelogičnosti takto konstruované teze), fyzické osobě, jež je statutárním orgánem společnosti, z výše citovaných ustanovení nevyplývá. Pojmovým znakem vztahu mezi zástupcem a zastoupeným totiž obecně řečeno je, že zástupce jedná za zastoupeného na jeho účet (jménem zastoupeného nebo jménem svým) navenek vůči třetím osobám. Tento rys má i jednání statutárního orgánu právnické osoby. Ustanovení § 13 odst. 1 obch. zák. (určuje-li, že právnická osoba – podnikatel jedná statutárním orgánem) vymezuje kategorii subjektů, jejichž jednání vůči třetím osobám je – jsou-li v postavení statutárního orgánu této právnické osoby – jednáním právnické osoby navenek (srov. § 13 odst. 2 obch. zák.). Této

charakteristice odpovídá, že vztah mezi společností a členem statutárního orgánu společnosti se přiměřeně řídí ustanoveními o mandátní smlouvě (srov. cit. § 66 odst. 2 a § 566 odst. 1 obch. zák.). Obecnou platnost vyslovené zásady podtrhuje okolnost, že např. ve sporech o neplatnost usnesení valné hromady společnosti (jež lze typově mít za spory, při kterých stojí proti sobě statutární orgán a společnost, kterou reprezentuje) stanoví obchodní zákoník pro účely jejího naplnění zvláštní pravidla pro zastoupení společnosti (srov. § 131 odst. 2 obch. zák.).

Lze proto uzavřít, že žalovaná ani poté, co druhému (jedinému dalšímu) společníku veřejné obchodní společnosti účast ve společnosti (na kterou je ve smyslu § 85 obch. zák. vázáno i jeho postavení coby statutárního orgánu společnosti) zanikla výpovědí (k 31. prosinci 1995), nebyla oprávněna ve sporu vedeném (od 16. října 1995) touto společností proti ní jménem společnosti jednat.

Podstatné pro výsledek dovolacího řízení pak není, že Ing. J. již po 1. lednu 1996 nemohl udělit plnou moc k zastupování společnosti JUDr. F., nýbrž to, že žalovaná nebyla oprávněna vzít účinně žalobu zpět (srov. č. 1. 5 p. v.) ani vypovědět plnou moc, kterou Ing. J. udělil jako statutární orgán společnosti k zastupování společnosti JUDr. F. dne 6. října 1995 (srov. č. 1. 3) a jejíž platnost tím, že Ing. J. zanikla funkce statutárního orgánu, dotčena nebyla. Proto také Nejvyšší soud dovolání podané označeným advokátem jako zástupcem společnosti projednal a věcně o něm rozhodl, neboť má za to, že zastoupení na základě plné moci ze dne 6. října 1995 i nadále trvá.

Plná moc není omezena jen na řízení před soudem určitého stupně (takové omezení je u plné moci udělené advokátu pro celé řízení možné, neboť nejde o věcné omezení, jehož zákaz postihuje ustanovení § 28 odst. 2, věta první, ve spojení s ustanovením § 25 odst. 1, větou druhou, o. s. ř., nýbrž o omezení časové), když obsahuje i zmocnění k podávání opravných prostředků, mezi které jak odvolání, tak dovolání patří (srov. též závěry ze zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí bývalým Nejvyšším soudem ČSR ze dne 18. února 1981, sp. zn. Cpj 159/79, uveřejněného pod číslem 21/1981 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); Nejvyšší soud proto dovodil, že touto plnou mocí bylo právo JUDr. F. vystupovat jako zástupce společnosti v odvolacím a posléze i v dovolacím řízení prokázáno.

Jestliže odvolací soud odvolání podané za žalobkyni JUDr. F. odmítl jako podané osobou neoprávněnou, je právní posouzení věci, na kterém jeho usnesení spočívá, nesprávné a dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl uplatněn právem.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o. s. ř.).

Žalovaná v současné době (podle aktuálního výpisu z obchodního rejstříku vedeného krajským soudem, oddíl A, vložky 2500) zastává též funkci likvidátorky společnosti; okolnost, že ani v této funkci není oprávněna činit úkony jménem společnosti ve sporu proti sobě samé (srov. § 70 odst. 3 obch. zák.), způsobuje, že za společnost vůči JUDr. F. (ve vztahu zastoupený – zástupce) nemá v současné době kdo jednat.

Tuto situaci nezbyvá než řešit tím, že soud společnosti ustanoví vhodného opatrovníka pro řízení (přitom neponechá stranou možnost vyzvat k podání návrhů na výběr osoby vhodné pro výkon této funkce stávající společníci /žalovanou/ i společníka bývalého /Ing. J./). Možnost ustanovit opatrovníka pro řízení i právnické osobě ostatně předjímá obchodní zákoník v poslední větě již zmíněného § 131 odst. 2 (toto ustanovení lze analogicky uplatnit i na daný případ) a právo tak učinit soudu přiznává též v ustanovení § 29 odst. 1 o. s. ř. Posledně citované ustanovení je – při absenci jiných zákonných postupů – využitelné jak v případě, že není řádně zastoupena fyzická osoba, která nemá plnou procesní způsobilost (srov. § 20 o. s. ř.), tak i tehdy, jde-li o právnickou osobu, která nemůže před soudem samostatně jednat např. proto, že osobám, které vykonávaly funkci jejího statutárního orgánu, tato funkce zanikla, nebo proto, že jde (jako v posuzované věci) o řízení, v němž jediný statutární orgán vede s právnickou osobou spor. Opačný názor – totiž ten, že uvedené ustanovení se týká jen fyzických osob – v textu zákona oporu nemá.

Omlouvá-li účastník (jeho zmocněnec) svou neúčast u jednání „časovou kolizi s jiným soudním sporem“, může být taková omluva ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř. důvodná jen tehdy, jestliže soudu oznámí také konkrétní údaje o tom, proč se nemůže jednání zúčastnit, zejména jaké jiné jednání mu brání v účasti (v jaké věci a u jakého soudu), kdy se o něm dozvěděl (že k němu byl předvolán dříve než k jednání, z něhož se omlouvá) a že časovou kolizi více jednání nebylo možné vyřešit jinak (nepočítaje v to u zmocněnce účastníka postup podle ustanovení § 25 odst. 3 o. s. ř.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 1999, sp. zn. 31 Cdo 2432/98)

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozsudkem ze dne 4. 3. 1998 uložil žalovanému 1), aby zaplatil žalobci 304 664 Kč s příslušenstvím (úrokem z prodlení). Řízení o žalobě na zaplacení částky 304 664 Kč s příslušenstvím po žalovaném 2) zastavil a žalovaným 1) a 2) uložil, aby zaplatili žalobci 1 664 514,73 Kč s příslušenstvím (úrokem z prodlení) a k rukám „právního zástupce“ žalobce na náhradě nákladů řízení 99 258 Kč s tím, že v rozsahu plnění poskytnutého jedním ze žalovaných zaniká povinnost plnění druhého žalovaného. Při rozhodování o povinnosti žalovaných zaplatit žalobci požadované částky soud prvního stupně vycházel z toho, že řádně a včas obeslaní žalovaní se bez důvodné omluvy nedostavili k prvnímu jednání, které bylo ve věci nařízeno; soudu sice došlo dne 3. 3. 1998 (den před prvním jednáním) faxové podání, ve kterém „právní zástupce“ žalovaného 2) omlouvá svou účast při jednání „z důvodu časové kolize s jiným soudním sporem“, tuto omluvu však „zvláště u právního zástupce účastníka“ nelze považovat za důvodnou. Ve smyslu ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. soud prvního stupně pokládal za nesporná skutková tvrzení obsažená v žalobě a po částečném zpětvzetí žaloby rozhodl na návrh žalobce o povinnostech žalovaných uhradit dlužné pohledávky rozsudkem pro zmeškání.

Odvolání žalovaného 2) podané proti výroku rozsudku soudu prvního stupně, kterým mu bylo uloženo, aby společně se žalovaným 1) zaplatil žalobci 1 664 514,73 Kč s příslušenstvím, V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 23. 6. 1998 odmítl a rozhodl, že žalobce a žalovaný 1) nemají právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že byly splněny všechny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání podle ustanovení § 153b o. s. ř. a že není správné tvrzení žalovaného 2) o tom, že by na majetek žalovaného 1) byl prohlášen konkurs. Odvolání žalovaného 2) proto není ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 o. s. ř. přípustné.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalovaný 2) dovolání. Namítá, že mu postupem soudu byla ve smyslu „§ 237 písm. f)“ (správně § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.) odňata možnost jednat před soudem, neboť jeho omluva k prvnímu jednání ve věci nařízenému soudem prvního stupně na den 4. 3. 1998 byla důvodná. Podle

názoru dovolatele je omluva z účasti na jednání, jež koliduje s jiným jednáním, důvodná; nelze totiž „přičítat k tíži žalovaného 2) kolizi s jednáním v jiné stejné závažné právní věci a odmítnutím řádné omluvy tak v dalším znemožnit v účasti před soudem“. Jakákoliv „substituce právního zástupce“ by navíc znamenala pro žalovaného 2) „ztrátu důvěry, jež byla vložena do pověřené osoby právního zástupce, a narušila by vzájemnou spolupráci mezi klientem a právním zástupcem“. Žalovaný 2) navrhl, aby dovolací soud zrušil napadené usnesení a aby věc vrátil dovolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení dovolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou, zda usnesení dovolacího soudu trpí – jak tvrdí dovolatel – vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozhodnutí dovolacího soudu, jestliže účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem se ve smyslu citovaného ustanovení rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád dává (např. právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhopovat důkazy apod.).

Rozhodnutí soudu (ve věci samé nebo o otázkách, týkajících se přípustnosti řízení) vyjadřuje závěry, k nimž soud dospěl zhodnocením skutečností, které vyšly najevo za řízení (v „průběhu řízení“). Postupem soudu v průběhu řízení je tedy činnost soudu, která vydání soudního rozhodnutí předchází, a nikoliv vlastní rozhodovací akt soudu, který má za úkol průběh řízení zhodnotit. O vadu ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. jde tedy jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv při rozhodování. Pro tento závěr svědčí i systematický argument (tzv. argumentum a rubrica), neboť občanský soudní řád sám užívá termínu „průběh řízení“ pro řízení v prvním stupni k označení hlavy první části třetí a v užším významu v záhlaví (rubrice) k ustanovením § 100 až § 102 o. s. ř., zatímco soudní rozhodnutí jsou upravena až v hlavě čtvrté, části třetí o. s. ř.; obdobně se řízení o odvolání (hlava první části čtvrté o. s. ř.) člení na „řízení u dovolacího soudu“ (rubrika k ustanovením § 211 až 217 o. s. ř., postihující – mimo jiné též přes odkaz v ustanovení § 211 o. s. ř. – průběh dovolacího řízení) a na „rozhodnutí o odvolání“ (rubrika k ustanovením § 218 až § 223 o. s. ř.).

V návaznosti na změnu v ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. provedenou zákonem č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (nyní ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.), rozšířila tato

novela občanského soudního řádu přípustnost dovolání na ta rozhodnutí odvolacího soudu, v jejichž důsledku řízení před odvolacím soudem končí bez meritorního projednání odvolání (srov. § 238a odst. 1 písm. c/ až f/ o. s. ř.).

Usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odvolání podle ustanovení § 218 odst. 1 o. s. ř. odmítnuto, tedy nelze chápat jako nesprávný postup soudu, jímž by mohla být účastníku odňata možnost jednat před soudem (§ 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.).

Po zjištění, že dovolání směřuje proti usnesení odvolacího soudu, proti němuž je dovolání přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř., Nejvyšší soud přezkoumal napadené usnesení bez jednání (srov. § 243a odst. 1, větu první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné. Proto dovolání žalovaného 2) zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř., zmešká-li žalovaný, kterému bylo řádně doručeno předvolání nejmeně 5 dnů přede dnem, kdy se jednání má konat (§ 47), a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které bylo ve věci nařízeno, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.

Účelem (smyslem) institutu rozsudku pro zmeškání je umožnit rozhodnutí sporu nebo jiné právní věci v neprospěch žalovaného, který svou nečinností (tím, že se nedostaví k prvnímu jednání ve věci, ačkoliv mu bylo řádně doručeno předvolání nejmeně 5 dnů předem a ačkoliv byl o následcích nedostavení se poučen) by mohl nebo dokonce chtěl bránit rychlé a účinné ochraně práv; ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. pro takový případ stanoví fikci, že „se pokládají tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná“.

Jedním z předpokladů pro rozhodnutí o žalobě rozsudkem pro zmeškání je to, že žalovaný zmeškal první jednání, které bylo ve věci nařízeno, bez důvodné a včasné omluvy. Ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. v tomto předpokladu navazuje na ustanovení § 101 odst. 2, větu druhou, o. s. ř., podle kterého, nedostaví-li se řádně předvolaný účastník k jednání ani nepožádal z důležitého důvodu o odročení, může soud věc projednat v nepřítomnosti takového účastníka.

Ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. (shodně s ustanovením § 101 odst. 2, větou druhou, o. s. ř.) nepožaduje, aby ten, kdo se k nařízenému jednání soudu omlouvá (a popřípadě též žádá o odročení jednání), svůj důvod neúčasti u jednání soudu také prokázal. K tomu, aby jeho omluva byla důvodná, postačuje, aby tvrdil takové skutečnosti, které jsou vzhledem ke své povaze způsobilé jeho účast u jednání soudu omluvit, tj. takové skutečnosti, které účastníku (jeho zmocněnci) znemožňují zúčastnit se jednání a které současně jsou omluvitelné; přitom je třeba pečlivě hodnotit zejména subjektivní stránku, zda totiž účastník (jeho zmocněnec) mohl překážku brá-

níci mu zúčastnit se jednání předvídat, popřípadě ji odvrátit. Protože soud posuzuje předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání při prvním jednání, které bylo ve věci nařízeno, je pro posouzení, zda bylo možné o žalobě rozhodnout rozsudkem pro zmeškání, rozhodující stav, jaký tu byl v době, kdy byl rozsudek pro zmeškání vydán (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1027/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 12/1997 na str. 268).

V posuzovaném případě z obsahu spisu vyplývá, že soud prvního stupně nařídil ve věci první jednání na den 4. 3. 1998 v 8.15 hod.; předvolání k tomu jednání bylo doručeno žalovanému 2) (jeho zmocněnci advokátu JUDr. M. P.) dne 3. 2. 1998. Dne 3. 3. 1998 bylo soudu prvního stupně doručeno faxové podání ze dne 2. 3. 1998 (potvrzené písemným podáním, došlým soudu prvního stupně dne 5. 3. 1998), v němž zmocněnec žalovaného 2) JUDr. M. P. sdělil, že omlouvá „svou neúčast u soudního jednání ve věci č. j. 42 Cm 11/97, nařízeného na den 4. 3. 1998 v 8.15 hodin, z důvodu časové kolize s jiným soudním sporem“. V odvolání žalovaný 2) závěr obsažený v rozsudku soudu prvního stupně o tom, že tato omluva není důvodná, nezpochybnil; námitku v tomto směru uplatnil až v dovolání.

Je-li účastník (jeho zmocněnec) povinen ve stejné době, na kterou bylo nařízeno jednání, se zúčastnit jiného jednání u soudu nebo u jiného orgánu, lze souhlasit s dovolatelem v tom, že jde zpravidla o skutečnost, která omlouvá jeho neúčast při jednání soudu. K tomu, aby taková omluva mohla být důvodná (aby mohlo jít o důležitý důvod neúčasti při jednání), však nepostačuje, že účastník (jeho zmocněnec) soudu takovou skutečnost jen oznámí. Účastník (jeho zmocněnec) je povinen soudu v omluvě sdělit další údaje o tom, proč se nemůže jednání zúčastnit, zejména jaké jiné jednání mu brání v účasti (v jaké věci a u jakého soudu nebo jiného orgánu), kdy se o něm dozvěděl (že k němu byl předvolán dříve než k jednání, z něhož se omlouvá) a že časovou kolizi více jednání nebylo možné vyřešit jinak (nepočítaje v to u zmocněnce účastníka postup podle ustanovení § 25 odst. 3 o. s. ř.). Soud totiž musí mít možnost – může-li předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání zkoumat jen při prvním jednání, které bylo ve věci nařízeno – posoudit, jaká konkrétní okolnost účastníku (jeho zmocněnci) v účasti při jednání brání a zda jde o okolnost významnou, která neúčast u jednání ospravedlňuje, a v případě potřeby ji i ověřit. Jen na základě konkrétních okolností může soud dovodit, zda uplatněná omluva je důvodná (zda tu je důležitý důvod neúčasti při jednání), nebo zamezit případné snaze účastníka (jeho zmocněnce) bránit rychlé a účinné ochraně práv v občanském soudním řízení.

Žalovaný 2) (jeho zmocněnec advokát JUDr. M. P.) v podání ze dne 2. 3. 1998 svou neúčast při jednání dne 4. 3. 1998 omluvil jen poukazem na „časovou kolizi s jiným soudním sporem“. Protože neuvedl jiné (další) okolnosti, soud prvního stupně nemohl náležitě posoudit (rozlišit), zda jeho omluva byla důvodná (zda představovala důležitý důvod pro odročení jednání), nebo zda šlo o projev snahy bránit rychlé a účinné ochraně práv žalobce v tomto soudním řízení. Za této situace soud prvního stupně v souladu se zákonem dovodil, že omluvu, obsaženou v podání ze

dne 2. 3. 1998, nelze považovat za důvodnou a že tedy její uplatnění nebrání v rozhodnutí věci rozsudkem pro zmeškání. Odvolacímu soudu pak dovolatel nemůže oprávněně vytýkat, že se správností závěru soudu prvního stupně o důvodnosti jeho omluvy blíže nezabýval, když sám v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně uvedený závěr nezpochybnil.

V neposlední řadě nelze přehlédnout, že žalovaný 2) (jeho zmocněnec advokát JUDr. M. P.) v podání ze dne 2. 3. 1998 nepožádal o odročení jednání nařízeného na den 4. 3. 1998; omluva neúčasti u jednání totiž sama o sobě nezahrnuje žádost o odročení jednání (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 11. 1993, sp. zn. 2 Cdo 90/93, uveřejněné v Bulletinu Vrchního soudu v Praze 2/94 pod č. 22, a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 1996, sp. zn. 2 Cdon 369/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 3/1998 na str. 56). I přes uplatněnou omluvu tedy mohl soud prvního stupně věc dne 4. 3. 1998 projednat a rozhodnout, a to, byly-li splněny všechny předpoklady, rovněž způsobem uvedeným v ustanovení § 153b o. s. ř.

Protože žalovaný 2) nepožádal o odročení jednání a protože omluvu k jednání nelze považovat za důvodnou, byly z tohoto hlediska splněny předpoklady pro to, aby soud prvního stupně rozhodl ve věci v neprospěch tohoto účastníka rozsudkem pro zmeškání; odvolací soud za tohoto stavu věci nepochybil, když považoval odvolání žalovaného 2) za nepřipustné (§ 202 odst. 1 o. s. ř.).

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je správné. Nejvyšší soud proto dovolání žalovaného 2) podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

K dovolání není legitimován ten účastník řízení, jemuž sice byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na jeho právech, avšak nelze ji odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Dovolání proto nemůže podat účastník, jehož odvolání bylo v rozporu se zákonem odmítnuto, jestliže odvolací soud postupem podle ustanovení § 206 odst. 2 a § 212 odst. 1 o. s. ř. rozhodnutí soudu prvního stupně i ve vztahu k tomuto účastníku řízení přezkoumal a o věci i vůči tomuto účastníku rozhodl.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2023/98)

O k r e s n í s o u d ve Frýdku – Místku usnesením ze dne 12. 2. 1997 zahájil řízení o dědictví po M. K., zemřelém dne 6. 2. 1997. Provedením úkonů v řízení pověřil podle ustanovení § 38 o. s. ř. notáře JUDr. V. N.

Po projednání dědictví Okresní soud ve Frýdku – Místku usnesením ze dne 29. 10. 1997 určil, že obecná cena majetku zůstavitelky činí 509 580 Kč, že nezanechala dluhy a že čistá hodnota dědictví činí 509 580 Kč, a potvrdil, že celé dědictví, sestávající z „pozemků parc. čís. 2247 zahrada, 2262/2 zahrada, ostatní plocha, zapsaných u Katastrálního úřadu ve F. – M. na LV čís. 1018 pro katastrální území a obec Č. a dále v katastru nemovitostí nevyznačeného, na těchto pozemcích postaveného rodinného domku čp. 517 s příslušenstvím a součástmi, tj. s hospodářskou částí, dílnou, skladem, dřevníkem, studnou, venkovními úpravami a trvalými porosty“, nabyl „jako jediný dědic ze závěti“ V. K.; tomuto dědici současně uložil, aby zaplatil notáři JUDr. V. N. za úkony, které v řízení provedl jako soudní komisař, odměnu ve výši 6070 Kč a náhradu hotových výdajů ve výši 34 Kč. Při posouzení dědického práva vycházel ze zjištění, že V. K. je, na základě závěti pořízené zůstavitelkou dne 12. 5. 1992, jediným dědicem jmenované, neboť dcera zůstavitelky I. H. a vnuci zůstavitelky A. S. a D. S., kteří přicházeli (společně se synem zůstavitelky V. K.) v úvahu jako dědici zůstavitelky ze zákona, „nenamítli částečnou neplatnost závěti dle § 479 obč. zák.“.

K odvolání I. H., A. S. a D. S. K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 29. 1. 1998 odvolání A. S. odmítl a usnesení soudu prvního stupně ve výroci, kterými bylo potvrzeno nabytí dědictví a bylo rozhodnuto o odměně a náhradě hotových výdajů notáře, zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Dospěl k závěru, že odvolání podané A. S. je opožděné, neboť usnesení soudu prvního stupně mu bylo doručeno dnem 6. 11. 1997 a odvolání bylo podáno na poště až dne 24. 11. 1997. Při přezkoumání usnesení soudu prvního stupně, k němuž přistoupil na základě odvolání I. H. a D. S., dovodil, že námitky, jimiž zpochybňují „pravost a platnost“ závěti zůstavitelky ze dne 12. 5. 1992, vyžadují, aby dokazování bylo doplněno zejména výsledkem I. H. a V. K.; v případě, že rozhodné okolnosti zůstanou mezi účastníky sporné, bude třeba po marném pokusu o smír odkázat

toho z dědiců, jehož dědické právo se bude jevit jako méně pravděpodobné, aby je uplatnil žalobou. Usnesení soudu prvního stupně proto muselo být v odvolání napadené části zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu ve výroku, kterým bylo odmítnuto jeho odvolání, podal A. S. dovolání. Namítá, že odvolací soud neměl dostatek podkladů pro posouzení, kdy mu bylo doručeno v souladu se zákonem usnesení soudu prvního stupně, a že tedy nemohl ani spolehlivě uzavřít, že by jím podané odvolání bylo skutečně opožděné. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu v napadeném výroku zrušil a aby mu věc v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po přezkoumání věci bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno osobou, která k dovolání nebyla oprávněna, a proto je odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 240 odst. 1, věty první, o. s. ř. účastník může podat dovolání do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Podle ustanovení § 243b odst. 4, věty první, a § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř., dovolací soud odmítne dovolání, které bylo podáno někým, kdo k dovolání není oprávněn.

Z obecného závěru, že k dovolání jsou legitimováni účastníci řízení, nelze dovodit, že by dovolání mohl podat každý účastník řízení (kterýkoliv z nich). Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že dovolání může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, jestliže ji lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí odvolacího soudu, protože existenci případné újmy na právech účastníka lze posuzovat jen z procesního hlediska, nikoli podle hmotného práva, neboť pak by šlo o posouzení věci samé. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i nepříliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí.

Při zkoumání, zda účastníku byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na jeho právech, je rovněž významné, zda předmětem odvolacího řízení je věc, v níž každý z více účastníků jedná sám za sebe a v níž se odvolání týká jen práv odvolatele, nebo věc, v níž podáním odvolání jen jedním z účastníků je dotčeno rozhodnutí odvolacího soudu i ve vztahu k ostatním (dalším) účastníkům řízení (srov. § 206 odst. 2, § 212 odst. 1 o. s. ř.). V posléze uvedeném případě totiž zákon – na rozdíl od věcí, v nichž každý z více účastníků jedná jen sám za sebe – odvolacímu soudu umožňuje (a současně také prikazuje), aby věc přezkoumal nejen z pohledu účastníka, který odvolání podal, ale i se zřetelem k právům ostatních (dalších) účastníků, kteří sice odvolání nepodali, ale vůči nimž bylo rozhodnutí soudu odvoláním dotčeno.

Řízení o dědictví (§ 175a až § 175z o. s. ř.) patří k řízením, které může být zahájeno i bez návrhu (srov. § 81 odst. 1 o. s. ř.). Ve smyslu ustanovení § 212 odst. 1 písm. a) o. s. ř. odvolací soud není při projednání dědické věci vázán rozsahem, ve kterém se odvolatel domáhá přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně. Uvedené mimo jiné znamená, že v dědické věci, v níž jsou účastníci samostatnými společníky, odvolací soud přezkoumává rozhodnutí soudu prvního stupně jak ve výrocích odvolatelem napadených, tak (v souvislosti s ustanovením § 206 odst. 2 o. s. ř.) i ve výrocích odvolatelem sice nenapadených, ale na napadených výrocích závislých, a to ve vztahu k ostatním (ke všem) účastníkům řízení o dědictví (§ 175b o. s. ř.), kteří odvolání nepodali, popřípadě kteří odvolání podali opožděně, jejichž odvolání trpělo vadami, bránícími dalšímu pokračování v řízení, kteří vzali podané odvolání zpět apod.

V posuzovaném případě podali proti usnesení soudu prvního stupně o dědictví odvolání I. H., A. S. a D. S., které odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění jeho usnesení – ve smyslu ustanovení § 175b o. s. ř. považoval za účastníky řízení o dědictví po M. K., zemřelé dne 6. 2. 1997; všichni tito odvolatelé ve svých odvoláních shodně zpochybňovali „pravost a platnost“ závěti zůstavitelky ze dne 12. 5. 1992. Odvolání A. S. odvolací soud z důvodu opožděnosti odmítl; uznal za nutné, aby námitky proti „pravosti a platnosti“ závěti zůstavitelky byly v dalším řízení důkazně prověřeny, a z tohoto důvodu zrušil usnesení soudu prvního stupně (s výjimkou všemi odvolateli nenapadeného výroku o určení obecné ceny majetku zůstavitelky, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví) ve vztahu ke všem účastníkům (tedy i všem odvolatelům) a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V případě, že odvolání A. S. proti usnesení soudu prvního stupně nebylo podáno opožděně (jak se uvádí v dovolání), byla dovolateli tím, že odvolání bylo odvolacím soudem jako opožděné podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř. odmítnuto, nepochybně způsobena újma na jeho právech. Tuto újmu však nelze odstranit tím, že by výrok usnesení odvolacího soudu o odmítnutí odvolání byl dovolacím soudem zrušen. Odvolací soud totiž na základě odvolání dalších účastníků řízení (I. H. a D. S.) ve shodě s ustanoveními § 206 odst. 2 a § 212 odst. 1 písm. a) o. s. ř. usnesení soudu prvního stupně ve výrocích napadených odmítnutým odvoláním A. S. přezkoumal a ve věci rozhodl (tak, že usnesení soudu prvního stupně v těchto výrocích i ve vztahu k A. S. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení). Požadavkům A. S., obsaženým v jeho odvolání, tak bylo – objektivně vzato (bez zřetele k tomu, že odvolání bylo odmítnuto) – vyhověno.

Z uvedených důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání nemůže podat ten účastník, jemuž sice byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na jeho právech, kterou však nelze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Tak je tomu například tehdy, spočívá-li újma na právech v tom, že bylo v rozporu se zákonem odmítnuto odvolání účastníka, avšak odvolací soud na základě postupu podle ustanovení § 206 odst. 2 a § 212 odst. 1 o. s. ř. rozhodnutí soudu prvního stupně i ve

vztahu k tomuto účastníku řízení přezkoumal (věc i s tímto účastníkem projednal) a o věci i vůči tomuto účastníku rozhodl.

Jestliže tedy újma, která mohla být dovolateli způsobena napadeným usnesením odvolacího soudu o odmítnutí jeho odvolání proti usnesení Okresního soudu ve Frýdku – Místku ze dne 29. 10. 1997 (za předpokladu, že závěr odvolacího soudu o opožděnosti odvolání byl skutečně nesprávný), není odstranitelná zrušením tohoto rozhodnutí, pak nebylo ani potřebné, aby dovolací soud zjišťoval, zda újma dovolateli usnesením odvolacího soudu skutečně vznikla. Vzhledem k tomu, že odvolací soud usnesení soudu prvního stupně v napadených výrocích přezkoumal i ve vztahu k dovolateli a ve vztahu k němu také rozhodl (navíc způsobem, kterým bylo jeho požadavkům obsaženým v odvolání vyhověno), je nepochybné, že A. S. není k podání dovolání legitimován. Nejvyšší soud ČR proto jeho dovolání proti usnesení odvolacího soudu ve výroku o odmítnutí dovolání podle ustanovení § 243b odst. 4, věty první, a § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř. odmítl.

Způsobilým předmětem vydržení vlastnického práva je i pozemek, který je částí parcely.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 11. 1999, sp. zn. 22 Cdo 837/98)

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem jako soud odvolací potvrdil rozsudek O k r e s n í h o s o u d u v Chomutově ze dne 17. 2. 1997 v části, ve které byla zamítnuta žaloba, aby bylo určeno, že žalobce je vlastníkem pozemku č. p. 70/2 a pozemku č. p. 71/3 v Katastrálním území Č. H., obec J. Soudy vyšly ze zjištění, že rozhodnutím Osídlovacího úřadu a Fondu národní obnovy v Praze ze dne 13. dubna 1949 byl otci žalobce V. U. přidělen do vlastnictví dům s pozemky v obci Č. H. Žalobce uváděl, že od roku 1949 jeho otec a celá rodina, později i žalobce tyto pozemky užívali, obdělávali je, opravovali stávající ploty, vysazovali stromy a provedli úpravy. Jak žalobcův otec, který dne 11. března 1991 zemřel, tak i žalobce, který je jeho právním nástupcem, byli přesvědčeni, že veškeré pozemky, které užívají, jsou v jejich vlastnictví. Teprve v listopadu 1991 žalobce zjistil, že užívá část pozemků č. p. 70 a č. p. 71 o velikosti 250 m² a 350 m², jejichž vlastníky jsou žalovaní. Žalobce se pak domáhal určení, že je vlastníkem i těchto částí pozemků, a uváděl, že vlastnictví k nim vydržel, když jak jeho otec, tak i on až do roku 1991 drželi tyto pozemky v dobré víře, že jsou jejich vlastníky. Byli proto jejich oprávněnými držiteli po dobu delší než čtyřicet let.

Soudy však zaujaly názor, že žalobce sporné pozemky vydržením nenabyl. Podle názoru soudu prvního stupně, se kterým se ztotožnil i odvolací soud, se žalobce domáhá určení vlastnictví k pozemkům o výměře 733 m², tedy k pozemkům, které představují 85 % plochy těch pozemků, které byly původně přiděleny jeho otci. S ohledem na velký rozdíl výměry přidělených a fakticky užívaných pozemků i s přihlédnutím k tomu, že právní předchůdce navrhovatele, jeho otec, a později ani žalobce vůbec nevěděli, jak velké pozemky byly žalobcovu otci přiděleny, dospěly soudy k závěru, že ani žalobce ani jeho otec nebyli v dobré víře, že jim tyto pozemky patří. Podle názoru soudu v případě, že otci žalobce byly přiděleny pozemky, aniž by do rozhodnutí o přidělu byla uvedena jejich výměra, bylo jeho povinností tuto výměru zjistit na základě výpisu z evidence nemovitostí nebo jiným způsobem, např. dotazem na orgán, který vydal rozhodnutí o přidělu. Pokud tak neučinil, nemohl být v dobré víře, že je vlastníkem všech pozemků, které užívá, tedy i těch, které mu ve skutečnosti přiděleny nebyly. Soudy dále zamítavé rozhodnutí též opřely o odkaz na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 3. 1993, sp. zn. 3 Cdo 53/92, ze kterého vyplývá, že předmětem držby a vydržení může být zásadně jen celý pozemek, nikoliv jeho část. Odvolací soud pak připustil proti svému rozsudku dovolání, když

„rozsudkem byla též řešena sporná otázka právní, týkající se možnosti nabytí vlastnického práva k části pozemku vydržením“.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu, které nabylo právní moci, podává žalobce včasné dovolání, které opírá o dovolací důvod upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Dovatel polemizuje s názorem soudu, podle kterého on ani jeho otec nedrželi sporné pozemky v dobré víře, že jsou jejich vlastníky. Uvádí, že původním vlastníkem pozemků byl A. L. a jeho manželka, kteří byli později odsunuti do Německa. Ti jeho otci sdělili, že k jejich nemovitosti patří i pozemky, které jsou předmětem tohoto sporu. Dodává, že jeho otec nezjišťoval, ani nebyl povinen zjišťovat výměry pozemků, které mu byly přiděleny. Za celou dobu jeho života se nikdy nezmiňoval o tom, že by měl pochybnosti o vlastnictví sporných pozemků. Skutečnost, že žalobcův otec užívá pozemky v dobré víře, že je jejich vlastníkem, potvrdili též podle dovolatele slyšení svědci. Dovatel uvádí, že v daném případě jsou dány důvody, pro které je možno vydržet část pozemku. Navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí obou soudů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d po zjištění, že dovolání je podáno osobou k tomu oprávněnou, je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), dovoláním napadené rozhodnutí přezkoumal a shledal dovolání důvodným. Zrušil proto rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Právnímu názoru odvolacího soudu, podle kterého není možno vydržet jen „část pozemku“ (je patrné, že se tím míní část pozemku, geometricky a polohově určeného, zobrazeného v katastru nemovitostí a označeného katastrálním číslem, nazývaného právními předpisy „parcela“), nelze přisvědčit. Předmětem právních vztahů jsou též věci nemovité; takovými věcmi jsou i pozemky (§ 26 obč. zák. z roku 1950, srov. též § 119 platného obč. zák.). Podle § 4 odst. 1 zákona č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, platného do 1. 9. 1971, kdy byl zrušen ustanovením § 25 zákona č. 46/1971 Sb., o geodézii a kartografii, „pozemkem podle tohoto zákona rozumí se část přirozeného povrchu zemského, která jest oddělena od sousedních částí trvale viditelným rozhrančením, hranicí správní nebo držebnostní nebo se od nich liší vzděláváním nebo užíváním.“ Část parcely, která byla v držbě jiné osoby než vlastníka této parcely, se tudíž stávala pozemkem a pozemek jako nemovitou věc bylo možno vydržet. (Lze poznamenat, že s ohledem na podobnou úpravu v § 27 písm. a/ zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky /katastrální zákon/, platí o vydržení části parcely stejná zásada i v platném právu; to ovšem nic nemění na skutečnosti, že převádět lze jen pozemky geometricky a polohově určené, zobrazené v katastru nemovitostí a označené katastrálním číslem). Obdobný právní názor vyslovil Nejvyšší

soud i v rozsudcích ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 279/96, a ze dne 26. 2. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1231/96.

Z uvedeného je zřejmé, že pokud rozsudek odvolacího soudu vychází z právního názoru, podle kterého nelze „část pozemku“ vydržet, spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolací soud se zabýval i právním názorem, podle kterého v případě, že otci žalobce byly přiděleny pozemky, aniž by do rozhodnutí o přidělu byla uvedena jejich výměra, bylo jeho povinností tuto výměru zjistit na základě výpisu z evidence nemovitostí nebo jiným způsobem, např. dotazem na orgán, který vydal rozhodnutí o přidělu. Pokud tak neučinil, nemohl být v dobré víře, že je vlastníkem všech pozemků, které užívá, tedy těch, které mu ve skutečnosti přiděleny nebyly; proto nemohl být oprávněným držitelem a nemohl tyto pozemky ani vydržet. Uvedený problém je součástí obecné otázky, zda je možná oprávněná držba pozemku, která je v rozporu s údaji v katastru nemovitostí (popřípadě v bývalé pozemkové knize anebo v evidenci nemovitostí). V dané věci je třeba vycházet z toho, že právní předchůdce žalobce se uchopil držby sporné nemovitosti v roce 1949, kdy platil obecný zákoník občanský z roku 1811. odborná literatura k tomuto zákonu vycházela z názoru, že podle občanského zákoníku mohou být práva, která se zapisují do knih veřejných, v držení naturálním, tj. že držitelem takového práva bude, kdo je vykonává, ač v knihách není zapsán; připouštělo se i vydržení práv k nemovitostem „contra tabulas“, tedy v rozporu se zápisem do veřejných knih (Krčmář, J.: Práva věcná. Praha 1930, str. 95 a násl.). Právní povinnost ověřit si rozlohu přidělených pozemků, která nebyla v rozhodnutí o přidělu uvedena, nelze z tehdy platného práva dovodit. Z toho je zřejmé, že při posuzování otázky, zda v daném případě byly splněny podmínky držby vedoucí k vydržení, nelze vycházet jen ze skutečnosti, zda stav vzniklý v důsledku uchopení držby byl v souladu s údaji uvedenými v pozemkové knize, popřípadě v jiné veřejné knize, o kterých se držitel nepřesvědčil, ale je třeba brát do úvahy všechny okolnosti, za kterých byla držba uchopena. Tento závěr platí i pro období platnosti obč. zák. č. 141/1950 Sb. Pokud odvolací soud uvažoval jinak, aniž by tyto právní úvahy opřel o konkrétní právní předpis, spočívá jeho rozhodnutí i v této části na nesprávném právním posouzení věci a je tak dán dovolací důvod, uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit (§ 243b odst. 1, věta za středníkem, o. s. ř.); vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí s výjimkou části výroku uvedenou pod bodem I. a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Vztahem, který se týká zabezpečování veřejných potřeb, je i vztah z kupní smlouvy o nákupu bezpečnostních zařízení pro potřeby státní školy (§ 261 odst. 2 obč. zák.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 1999, sp. zn. 29 Cdo 2115/98)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 20. 11. 1996, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 30. 9. 1997, zamítl žalobu o zaplacení částky 137 063 Kč s 15,5% úrokem od 22. 12. 1993 do zaplacení oproti vydání věci a dále rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že účastníci uzavřeli v prosinci 1992 kupní smlouvu, na základě které dodal žalovaný žalobkyni bezpečnostní zařízení za kupní cenu 137 063 Kč. Dodané zboží však podle tvrzení žalobkyně opakovaně vykazovalo žalobkyní reklamované vady, které se žalovaný neúspěšně pokoušel odstranit. Žalobkyně dopisem z listopadu 1993 od kupní smlouvy odstoupila a požadovala vrácení zaplacené ceny. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že mezi účastníky vznikl obchodněprávní závazkový vztah, na který je třeba aplikovat obchodní zákoník. Žalobkyně neprokázala, že by platně od předmětné smlouvy odstoupila. Vady nereklamovala řádně a včas (§ 428 odst. 1 písm. a/ obč. zák.) a tak omezila svá práva z odpovědnosti za vady tak, že vyloučila možnost uspokojit své právo jednostranným úkonem, odstoupením od smlouvy (§ 441 odst. 1 obč. zák.).

K odvolání žalobkyně M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 16. 2. 1998 změnil rozsudek obvodního soudu ve smyslu žalobkyní upřesněného petitu v odvolacím řízení tak, že uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 137 063 Kč s 3% úrokem od 22. 12. 1993 do 14. 7. 1994 a s 15,5% úrokem od 15. 7. 1994 do zaplacení oproti povinnosti žalobkyně vydat žalovanému bezpečnostní zařízení typu A. 90 výr. č. 911699 a 911528, které obsahuje přijímač, telefonní ústřednu, čidlo infra, požární čidlo, dálkový ovladač a telefonní ústřednu typu SA-117 J., jinak rozhodnutí soudu prvního stupně (v rozsahu vyšších úroků od 22. 12. 1993 do 14. 7. 1994) potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů před soudy obou stupňů. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, dospěl však k odlišným právním závěrům. Na rozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud dovodil, že závazkový vztah mezi účastníky nelze posuzovat podle obchodního zákoníku, neboť se nejedná o relativní obchodní závazkový vztah ve smyslu ust. § 261 odst. 1 obč. zák., ani o absolutní či fakultativní obchodní závazkový vztah podle § 261 odst. 3, popř. § 262 odst. 1 obč. zák. Z tohoto důvodu uplatněné právo z odpovědnosti za vady je nutno posoudit podle § 588 a násl. obč. zák. Žalobkyně odstoupila platně od předmětné kupní smlouvy, neboť opakující se vadu reklamovala včas v šestiměsíční lhůtě podle § 620 obč. zák. a žalovanému se nepodařilo ani po opravě, resp. po dodávce nové telefonní ústředny, opakující se vadu odstranit. Žalob-

kyně tak využila svého práva odstoupit od smlouvy ve smyslu ust. § 623, věta druhá, obč. zák. v nové reklamační lhůtě ve smyslu ust. § 626 a § 627 obč. zák. Na základě odstoupení od kupní smlouvy došlo k jejímu zrušení a každý z účastníků je povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal (§ 48 a § 451 a násl. obč. zák.). Odvolací soud proto žalobě vyhověl ve znění žalobkyně upřesněného petitu. V rozsahu požadovaných vyšších úroků od 22. 12. 1993 do 14. 7. 1994 odvolací soud zamítavý výrok soudu prvního stupně ve smyslu vyhl. č. 45/1964 Sb. potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dne 6. 5. 1998 včasné dovolání, které odůvodnil tím, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování a spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Poukazuje v něm zejména na skutečnost, že nebylo v průběhu řízení prokázáno, zda dodané zboží vykazovalo reklamované vady, naopak nefunkčnost zařízení vyplývala z neodborné manipulace žalobcem. Rovněž neexistuje žádný důkaz o tom, že vyměněná telefonní ústředna byla vadná a že tedy bylo reklamováno včas, neboť v případě vady jiné části přístroje bylo reklamováno po uplynutí záruční lhůty. Za nesprávné pokládá závěry odvolacího soudu, pokud jde o právní posouzení závazkového vztahu účastníků. Podle dovolatele se jedná o relativní obchodní závazkový vztah ve smyslu ust. § 261 odst. 2 obch. zák. Mezi účastníky tak byla uzavřena kupní smlouva ve smyslu obchodního zákoníku, podle kterého je třeba posuzovat i odpovědnost za vady. Navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení. Žalovaný rovněž navrhl odklad vykonatelnosti rozsudku Městského soudu v Praze.

Žalobkyně se k podanému dovolání nevyjádřila.

Dovolání je přípustné (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 o. s. ř.). I když výrok rozhodnutí ohledně úroků z prodlení je výrokem potvrzujícím, obsahově se jedná o výrok měnící, neboť úroky jsou příslušenstvím pohledávky ve smyslu ust. § 121 odst. 3 obč. zák. a v posuzovaném sporu nebyly uplatněny samostatně. Předmětem řízení byla pohledávka. Povinnost k náhradě úroků z prodlení je odvozenou, sekundární povinností, vážící se na zjištění, zda a v jakém rozsahu byl prokázán nárok žalobce z hlediska základu i výše. Jde proto pouze o výrok závislý na vyřešení otázek základu a výše, jakož i splatnosti samotného nároku. V důsledku odlišného právního názoru odvolacího soudu bylo žalobě vyhověno a rovněž i v případě příslušenství pohledávky zaujal odvolací soud odlišný právní názor, když na příslušenství pohledávky aplikoval jiný právní předpis, než soud prvního stupně. Dovolání bylo podáno včas a osobou oprávněnou, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupeným advokátkou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a opírá se i o způsobilé dovolací důvody podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř. Po přezkoumání věci podle § 242 odst. 1 a 2 o. s. ř. dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání je důvodné (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).

Nejvyšší soud proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 132 o. s. ř. soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, přičemž pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Zákon v tomto případě vychází ze zásady volného hodnocení důkazů, kdy určujícím jsou v tomto procesu jednak dílčí, jednak komplexní závěry soudce o věrohodnosti zpráv získaných provedením důkazů, jež jsou podkladem pro závěr o tom, které skutečnosti je třeba mít za prokázané, a které tak tvoří zjištěný skutkový stav. Základem hodnotícího postupu jsou pak vedle obecných a odborných zkušeností též pravidla logického myšlení, formulovaná do logických zásad. Lze tak mimo jiné zmínit i zásadu tzv. dostatečného důvodu, která požaduje, aby každé pravdivé tvrzení bylo dostatečně zdůvodněno. Nelze pak přehlédnout, že věrohodnost konkrétního poznatku získaného provedením určitého důkazu, a tedy i jeho význam z hlediska důkazu pravdivosti či nepravdivosti skutkových tvrzení, soud hodnotí jednak izolovaně, jednak ve srovnání se zprávami získanými provedením všech zbývajících důkazů. Dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. pak míří právě na pochybení ve zjištění skutkového stavu věci, které spočívá v tom, že skutkové zjištění, které bylo podkladem pro rozhodnutí odvolacího soudu, je vadné. V takovém případě jde o skutkové zjištění, na jehož podkladě odvolací soud věc posoudil po právní stránce a které nemá oporu v provedeném dokazování, v důsledku čehož tak bylo nesprávné skutkové zjištění příčinou nesprávného rozhodnutí. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže výsledek hodnocení důkazů soudem neodpovídá ustanovení § 132 o. s. ř. Tak tomu bude zejména tehdy, jestliže soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplynuly a ani jinak nevyšly najevo, resp. jestliže v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků, nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti, zákonnosti, pravdivosti, event. věrohodnosti je logický rozpor. A právě o tento případ pochybení odvolacího soudu jde v posuzované věci.

Jak již bylo zmíněno výše, odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními učiněnými soudem prvního stupně. Odvolací soud nedoplnil dokazování provedením dalších důkazů a ani důkazy provedené soudem prvního stupně neopakoval. Vyšel se zjištění, že předmětné zabezpečovací zařízení trpělo opakovanými vadami, které se žalovanému nepodařilo odstranit, a že i nově dodaná telefonní ústředna byla vadná. K těmto skutkovým zjištěním, resp. závěrům však soud prvního stupně nedospěl. Okresní soud vycházel z odlišných skutkových závěrů, na nichž pak buduje i své vlastní a od odvolacího soudu odlišné, právní posouzení věci. V odůvodnění svého rozhodnutí soud prvního stupně výslovně uvádí, že z provedeného dokazování je zřejmé, že žalobce od smlouvy neodstoupil platně, a z tohoto důvodu soud po-

važoval za nadbytečné provádět další dokazování, zda předmětné zboží má vady a jaké a zda tyto vady zboží nezpůsobil sám žalobce chybným zapojením. Zejména závěr o tom, že dodaná telefonní ústředna je vadná, nelze považovat za učiněný v souladu s obsahem provedených důkazů a jejich hodnocení při respektování principů vyplývajících ze základních logických zásad – zejména pak z konstatované zásady „dostatečného důvodu“. Neodůvodněné skutkové závěry odvolacího soudu se tak nejen neztotožňují se skutkovými závěry soudu prvního stupně, ale ani nevyplývají z provedeného dokazování (§ 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř.).

Dovolací soud se neztotožňuje ani s právním názorem odvolacího soudu, podle kterého je třeba vztah mezi účastníky posuzovat podle občanského zákoníku. Odvolací soud dovozuje, že mezi účastníky nemohl vzniknout obchodní závazkový vztah, neboť žalobce není podnikatelem ve smyslu ust. § 2 odst. 2 obch. zák. a nemůže tak být subjektem relativních obchodních závazkových vztahů (§ 261 odst. 1 obch. zák.) a daný vztah dále nelze podřadit pod absolutní (§ 261 odst. 3 obch. zák.) či fakultativní (§ 262 odst. 1 obch. zák.) obchodní závazkové vztahy. Odvolací soud však pominul, že obchodní režim přiznává § 261 odst. 2 obch. zák. i vztahům, jež mají podnikatele jenom na jedné straně. Jedná se o závazkové vztahy mezi státem (§ 21 obč. zák.) či samosprávnou územní jednotkou a podnikateli při jejich podnikatelské činnosti. K tomuto účelu se za stát považují i státní organizace, jež nejsou podnikateli, při uzavírání smluv, z jejichž obsahu vyplývá, že jejich obsahem je uspokojování veřejných potřeb. Musí tak jít o vztahy týkající se zabezpečování veřejných potřeb. Uspokojování veřejných potřeb zahrnuje uspokojování potřeb neurčitého počtu lidí, a to bez ohledu, zda jde o celou společnost nebo pouze o její část.

V posuzovaném vztahu žalovaný, fyzická osoba, vystupuje jako subjekt odpovídající charakteristice podnikatele uvedené v § 2 odst. 2 písm. b) obch. zák. a založený vztah – prodej bezpečnostního zařízení – souvisí s jeho podnikáním. Předmětem podnikání žalovaného je podle rozhodnutí o změně živnostenského listu Obvodního úřadu městské části Praha 6 ze dne 30. března 1994, č. j. žo/0021368/92/Han/01 (č. I. spisu 10), koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej (vyjma činností uvedených v příloze 2 a 3 zák. č. 455/1991 Sb.). Na druhé straně vztahu stojí žalobkyně, státní příspěvková organizace, na kterou bylo státem přeneseno zajišťování veřejných potřeb v oblasti školství. Státní organizace, jež není podnikatelem, má postavení státu v těch smlouvách, z jejichž obsahu při uzavírání smlouvy vyplývá, že mají sloužit veřejným potřebám. Nákup bezpečnostního zařízení má přímou souvislost se zajištěním veřejných potřeb, jež v oblasti školství zabezpečuje žalobkyně, neboť zajištění bezpečnosti státní školy nepochybně slouží veřejným účelům. Vzhledem k tomu, že všechny výše uvedené okolnosti, které požaduje ust. § 261 odst. 2 obch. zák., byly zřejmé v době uzavření předmětné kupní smlouvy dány, je třeba na vztah účastníků uplatnit režim obchodního zákoníku, neboť se jedná o relativní obchodní závazkový vztah ve smyslu ust. § 261 odst. 2 obch. zák.

Dovolací důvody, které vycházely z argumentu, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování a rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 3 písm. c/, d/ o. s. ř.), byly tudíž uplatněny důvodně. Nelze-li dospět k závěru, že dovoláním napadený rozsudek je správný, dovolací soud jej zruší (§ 243b odst. 1, 2 o. s. ř.) a věc vrátí odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Lze-li určitou věc považovat za majetek, který je ustanovením § 1 odst. 3, § 3 a § 47 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyloučen z privatizace podle cit. zákona, nemohla být taková věc podle části druhé a třetí zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, privatizována; přitom je nerozhodné, že byla uvedena ve schváleném privatizačním projektu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 1999, sp. zn. 23 Cdo 185/98)

K r a j s k ý s o u d v Brně jako soud odvolací rozsudkem ze dne 21. 11. 1995 změnil zamítavý rozsudek O k r e s n í h o s o u d u v Kroměříži ze dne 24. 6. 1994 tak, že žalobě vyhověl; určil tudíž neplatnost „dohody o vydání a převodu majetku uzavřené mezi 2. žalovaným jako osobou povinnou a žalovanými 1. a 3. – 10. jako osobami oprávněnými ze dne 1. 12. 1992 (dále jen »dohoda«) s účinky vkladu práva od 3. 3. 1993 podle rozhodnutí Katastrálního úřadu v K. v části, ve které do spoluvlastnictví žalovaných 1. a 3. – 10. přešly pozemky p. č. 1697/6, 6406, 1697/8, st. pl. p. č. 3081 a budovy na nich (správně »na ní«) postavené, vše v k. ú. K.“. Současně odvolací soud rozhodl o nákladech řízení účastníků před soudy obou stupňů.

Odvolací soud, aniž by se výslovně zabýval otázkou naléhavého právního zájmu na požadovaném určení ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř., dovodil neplatnost dohody v žalované části podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), pro rozpor se zákonem, konkrétně ustanovením § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů. Jestliže totiž podle odvolacího soudu žalobce a jeho sestra podali u Okresního soudu v Kroměříži ve věci sp. zn. 7 C 75/92, s odkazem na restituční důvod podle § 6 odst. 1 písm. k) zákona č. 87/1991 Sb., o mimo-soudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „restituční zákon“), žalobu na vydání věcí, ohledně nichž se žalobce v daném řízení dožaduje určení neplatnosti dohody, a žaloba nebyla zamítnuta (dosud o ní nebylo rozhodnuto), byly – podle názoru odvolacího soudu – dané věci převedeny druhým žalovaným na zbývající žalované v rozporu s ustanovením § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že „soud nemůže přezkoumávat privatizační projekt, který zahrnoval též předmětné nemovitosti“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalovaní dovolání a navrhli, aby dovolací soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Druhý žalovaný v dovolání, s přihlédnutím k jeho obsahu, uplatnil pouze dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., ve znění pozdějších předpisů, jehož úplné znění bylo naposledy publikováno pod č. 62/1996 Sb., byť v něm zmiňuje i dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. V rámci uplatněného dovolacího důvodu především namítá nedostatek naléhavého právního zájmu žalobce na ur-

čení neplatnosti dohody ve vztahu k pozemkům parc. č. 3081 a budovám na nich (správně „na něm“) postaveným a parc. č. 6406 katastrálního území K. ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř., když uvádí, že takové určení „není ... opodstatněné“, neboť ve věci sp. zn. 7 C 75/92 Okresního soudu v Kroměříži se žalobce a jeho sestra domáhají nikoliv vydání pozemku parc. č. 3081, nýbrž pouze „přiznání finanční náhrady za zastavěný pozemek – parcelu č. 3081“ v katastrálním území K., a stejně tak se nedomáhají vydání pozemku parc. č. 6406 v témže katastrálním území – tento pozemek v citované věci Okresního soudu v Kroměříži vůbec nezmiňují. Druhý žalovaný dále tvrdí, že v žalobě ve věci sp. zn. 7 C 75/92 Okresního soudu v Kroměříži uplatněný restituční důvod podle § 6 odst. 1 písm. k) restitučního zákona naplněn není (neposkytnutí náhrady za znárodněné pozemky nelze považovat za znárodnění vykonané v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy) a navíc sporné pozemky nelze vydat z důvodu jejich zastavěnosti stavbami (v daném případě věcmi nemovitými), zřízenými až po převzetí pozemků státem. Protože z těchto důvodů byl uplatněný restituční nárok „v procesu zpracování privatizačního projektu“ zamítnut, má dovolatel – na rozdíl od odvolacího soudu – za to, že nemohlo dojít k porušení ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V neposlední řadě druhý žalovaný v dovolání dovozuje, že určením neplatnosti části dohody odvolací soud ve skutečnosti přezkoumal rozhodnutí o privatizaci, byť takové rozhodnutí podle § 10 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, soudnímu přezkumu nepodléhá.

Rovněž zbývající žalovaní ve svém dovolání z hlediska jeho obsahu ve skutečnosti uplatnili dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., i když v něm citují i dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. Prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu zpochybňují odvolacím soudem vyslovený závěr, podle něhož dohoda je v žalované části pro rozpor se zákonem, konkrétně s ustanovením § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podle § 39 obč. zák. neplatná. Byly-li totiž sporné pozemky zastavěny stavbami, jejichž vydání se ve věci sp. zn. 7 C 75/92 Okresního soudu v Kroměříži nepožaduje (byly zřízeny až po převzetí pozemků státem), nelze podle názoru prvního a třetího až desátého žalovaného restitučního nároku žalobce a jeho sestry na vydání sporem dotčených pozemků vyhovět a protože za této situace nemohou být pozemky majetkem, který by nemohl být použit podle zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nelze neplatnost dohody v žalované části dovodit poukazem na ustanovení § 3 odst. 2 citovaného zákona, neboť k porušení citovaného ustanovení v procesu privatizace v daném případě nedošlo.

Žalobce ve vyjádření k dovolání tvrdí, že „jeho restituční nárok se týká pozemků parc. č. 1697/6, 1697/8, 6406 a stavební plochy parc. č. 3081 a budov na nich postavených, vše v kat. území K.“ Jinak se ztotožnil s právním posouzením věci odvolacím soudem a uzavřel, že dohoda je pro rozpor se zákonem (ustanovením § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů) v žalované části neplatná ve smyslu § 39 obč. zák. Navrhl, aby dovolání žalovaných byla zamítnuta.

Nejvyšší soud – po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a k tomu oprávněnými subjekty (žalovanými), řádně zastoupenými advokátem – první žalovaný a třetí až desátý žalovaný, resp. jednatelstvím zaměstnance (člena) s právníkem vzděláním – druhý žalovaný (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti němuž je dovolání podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné – přezkoumal bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné jen zčásti. Rozsudek odvolacího soudu v této části zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalovaní nenamítají, že v řízení došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. nebo že řízení bylo postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. a/ b/ o. s. ř.), a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by k některé z uvedených vad došlo.

Druhý žalovaný učinil předmětem dovolacího řízení posouzení existence naléhavého právního zájmu na určení (§ 80 písm. c/ o. s. ř.) neplatnosti dohody ve vztahu k pozemkům parc. č. 3081 a budovám na nich (správně „na něm“) postaveným a parc. č. 6406 v katastrálním území K. Tato otázka, tj. otázka existence naléhavého právního zájmu na určení neplatnosti dohody, a to ohledně všech žalovaných věcí, byla, byť nikoliv výslovně, odvolacím soudem vyřešena ve prospěch žalobce. Jestliže však žádný ze žalovaných v dovolání nezpochybnil existenci naléhavého právního zájmu na určení neplatnosti uvedené dohody ohledně zbývajících žalovaných věcí, je dovolací soud oprávněn přezkoumávat tento právní závěr odvolacího soudu pouze ve vztahu k pozemkům parc. č. 3081 a budovám na nich (správně „na něm“) postaveným a parc. č. 6406 v katastrálním území K.

Podle § 80 písm. c) o. s. ř. lze návrhem na zahájení řízení uplatnit, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Existence naléhavého právního zájmu na žádaném určení podle § 80 písm. c) o. s. ř. (a proto i v konkrétním případě tvrdit a dokazovat skutečnosti, z nichž jeho existence vyplývá) je u určovací žaloby nezbytnou podmínkou její přípustnosti. Žalobce má právní zájem na žádaném určení, jestliže by bez tohoto určení bylo ohroženo jeho právo nebo právní vztah, na němž je zúčastněn, nebo jestliže by se jeho postavení bez tohoto určení stalo nejistým. Ke vzniku žalobce právního zájmu na určení stačí takové chování žalovaného, které nasvědčuje jeho úmyslu porušit právo žalobce nebo způsobit mu újmu na jeho právním postavení. Naopak podmínka naléhavého právního zájmu nebude splněna, jestliže požadované určení neodstraní stav ohrožení práva nebo nezjedná efektivně jistotu v dotčeném právním vztahu. Určovací žaloba je prostředkem umožňujícím poskytnutí ochrany právního postavení žalobce dříve, než toto jeho postavení bylo porušeno, takže jejím cílem je zásadně poskyt-

nutí preventivní ochrany. Jestliže soud dospěje k závěru o nedostatku naléhavého právního zájmu na určení, zamítne žalobu, aniž by se současně zabýval meritem věci. Nedostatek doložení naléhavého právního zájmu je tedy samostatným a prvořadým důvodem, pro který nemůže určovací žaloba obstát a který sám o sobě bez dalšího vede k jejímu zamítnutí. Tyto teze mají oporu kupříkladu v nálezů Ústavního soudu České republiky ze dne 20. června 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95, publikovaném pod č. 35 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky, svazek 3, ročník 1995 – I. díl a současně i v rozsudcích někdejšího Nejvyššího soudu České socialistické republiky, sp. zn. 5 Cz 48/67, publikovaném pod č. 115/67 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, sešit č. 10 z roku 1967, sp. zn. 2 Cz 8/71, publikovaném pod č. 17/72 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Sbírky“), sešit č. 1 z roku 1972, sp. zn. 3 Cz 32/74, publikovaném pod č. 33/75 Sbírky, sešit č. 9 – 10 z roku 1975, sp. zn. 3 Cz 50/81, publikovaném pod č. 19/83 Sbírky, sešit č. 2 – 3 z roku 1983, sp. zn. 6 Cz 12/83, publikovaném pod č. 6/84 Sbírky, sešit č. 2 – 3 z roku 1984. Lze je dovést i z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. listopadu 1993, sp. zn. 7 Cdo 63/92, publikovaného v Bulletinu Vrchního soudu v Praze pod č. 11 v sešitu č. 3 z roku 1994, na straně 42, jakož i z rozsudků Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. února 1997, sp. zn. 3 Cdon 1097/96, a ze dne 27. března 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, které jsou publikovány v časopisu „Soudní judikatura“ pod č. 20 a č. 21 v sešitu č. 3 z roku 1997, na straně 54 a 58.

Odvolacím soudem přijatý právní závěr o existenci naléhavého právního zájmu žalobce na určení neplatnosti dohody, ve vztahu k pozemkům parc. č. 3081 a budovám na nich (správně „na něm“) postaveným a parc. č. 6406 katastrálního území K., není správný.

Podle v dovolání nezpochybněného skutkového zjištění odvolacího soudu, učiněného ze spisu sp. zn. 7 C 75/92 Okresního soudu v Kroměříži, se žalobce a jeho sestra domáhají ve věci sp. zn. 7 C 75/92 Okresního soudu v Kroměříži vydání následujících věcí – pozemků parc. č. „1697/1, 1697/6, 1697/8, 1669 a domu čp. 1705, vše v k. ú. K., jakož i přiznání finanční náhrady za zastavěný pozemek – parcelu č. 3081 v témže k. ú.“ Na tomto jednoznačném zjištění, vyplývajícím z citovaného spisu Okresního soudu v Kroměříži, nemůže nic zmínit ani žalobce ve vyjádření k dovolání obsažené tvrzení, že jeho „restituční nároky se týkají ... pozemků parc. č. 1697/6, 1697/8, 6406 a stavební plochy parc. č. 3081 a budov na nich postavených, vše v kat. území K.“ – tedy i vydání pozemku parc. č. 6406 katastrálního území K. a jakoby vydání pozemku parc. č. 3081 téhož katastrálního území, coby věcí v právním slova smyslu.

Opakovaně použitý a v restitučním zákoně blíže nevymezený pojem „věci“, která podléhá vydání podle restitučního zákona, nelze chápat jinak, než jak jej pojímá teorie platného občanského práva a jak vyplývá z obecných ustanovení občanského zákoníku v části týkající se věcí a práv – § 118 a násl. obč. zák. Podle § 118 odst. 1 obč. zák. předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha

připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Podle § 118 odst. 2 obč. zák. předmětem občanskoprávních vztahů mohou být též byty nebo nebytové prostory. Podle § 119 odst. 1, 2 obč. zák. věci jsou movité nebo nemovité; nemovitostmi jsou pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem.

Žalobce (a jeho sestra) se ve věci sp. zn. 7 C 75/92 vydání pozemku parc. č. 6406 katastrálního území K., coby existující nemovité věci v právním slova smyslu, nedomáhají (v této souvislosti je nerozhodné, že tento pozemek měl vzniknout geometrickým oddělením části jiného pozemku, který pod stejným parcelním číslem jako věc v právním slova smyslu i nadále existuje /byl v jiné výměře/ a jehož vydání se naopak domáhají, nýbrž rozhodující je, že jde o věc v právním slova smyslu, jejíž vydání se žalobce a jeho sestra v citované věci Okresního soudu v Kroměříži nedožadují). Stejně tak se nedomáhají vydání pozemku parc. č. 3081 katastrálního území K., nýbrž požadují za něj jako za pozemek zastavěný přiznání finanční náhrady. Za této situace nemohou mít ve výše popsaném smyslu naléhavý právní zájem na určení neplatnosti sporné dohody ohledně těchto věcí, jak v dovolání správně namítá druhý žalovaný.

Jiná je však situace, jde-li o určení neplatnosti dohody ohledně zbývajících věcí, kde se dovolací soud otázkou naléhavosti právního zájmu na určení, z již na jiném místě tohoto rozhodnutí uvedených důvodů, zabývat nemohl.

Posoudit, zda je napadený měnící rozsudek odvolacího soudu se zřetelem k dovolacímu důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. a s přihlédnutím k dovolacím námítkám žalovaných v tomto ohledu správný (§ 243b odst. 1 o. s. ř.), znamená přezkoumat opodstatněnost odvolacím soudem vysloveného právního závěru, podle něhož dohoda je ve vztahu k těmto věcem z důvodů uvedených v napadeném rozsudku neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem, konkrétně ustanovením § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V době schvalování privatizačního projektu týkajícího se dané věci, tj. dne 23. července 1992, jakož i v době uzavření dohody mezi žalovanými, tj. dne 1. prosince 1992, zákon č. 92/1991 Sb. platil ve znění zákona č. 92/1992 Sb., který nabyl účinnosti dne 28. února 1992 (dále jen „zákon č. 92/1991 Sb.“). Zákon č. 92/1991 Sb. je členěn na šest částí. Vedle částí, které pro právní posouzení dané věci nemají evidentně žádný význam, jde o část první pod názvem „Předmět a rozsah úpravy“, část druhou nazvanou „Privatizační projekty“ a část třetí – „Přechod privatizovaného majetku na fondy a užití majetku fondů“.

Ustanovením § 1 zákona č. 92/1991 Sb. je vymezen předmět úpravy citovaného zákona, jímž podle tohoto ustanovení je úprava podmínek převodu majetku státu, k němuž mají právo hospodaření státní podniky, státní peněžní ústavy, státní pojišťovny a jiné státní organizace (dále jen „podnik“), včetně jejich majetkových účastí na podnikání jiných právnických osob, jakož i úprava podmínek převodu majetkových účastí státu na tomto podnikání, a to na československé (dnes české) nebo zahraniční právnické nebo fyzické osoby (dále jen „privatizace“).

Majetkem podniku pro účely zákona č. 92/1991 Sb. (majetkem podléhajícím privatizaci ve smyslu citovaného zákona) se podle jeho § 2 rozumí souhrn věcí a finančních prostředků, ke kterým má podnik právo hospodaření, nebo které jsou v jeho vlastnictví, jakož i souhrn práv, jiných majetkových hodnot a závazků podniku.

V § 1 odst. 3, § 3 a § 4 zákon č. 92/1991 Sb. vymezil majetek, který je z privatizace vyloučen – privatizaci podle zákona č. 92/1991 Sb. nepodléhá a tudíž podle tohoto zákona nemůže být privatizován. Je jím především majetek, který podle ústavních nebo zvláštních zákonů může být jen ve vlastnictví státu (§ 1 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb.). Dále jde o majetek, který má být vrácen právnickým osobám zvláštními předpisy, a majetek, který na stát přešel po 25. únoru 1948 z vlastnictví církví, řádů a kongregací a náboženských společností (§ 3 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb.). V neposlední řadě jde o majetek, který byl navržen nebo zařazen k převodu vlastnictví na jiné právnické nebo fyzické osoby podle zvláštních předpisů (tj. zákona č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, ve znění pozdějších předpisů), dokud není rozhodnuto, že se podle těchto předpisů do seznamu provozních jednotek určených k převodu nezařazuje nebo že byl z tohoto seznamu vyloučen (§ 4 zákona č. 92/1991 Sb.). Konečně (a pro účely dané věci především) jde o majetek, na jehož vydání může vzniknout nárok fyzické osobě podle zvláštních předpisů (tj. i restitučního zákona). Takového majetku však může být pro účely privatizace podle zákona č. 92/1991 Sb. použito v případě, že tyto nároky (nároky i podle restitučního zákona) nebyly uplatněny ve stanovené lhůtě nebo byly zamítnuty; jinak, tj. pokud tímto ustanovením charakterizované fyzické osoby příslušné nároky uplatnily a takové nároky nebyly zamítnuty, nemůže být tohoto majetku pro účely privatizace podle zákona č. 92/1991 Sb. použito – tento majetek je z privatizace podle zákona č. 92/1991 Sb. vyloučen.

V části druhé („Privatizační projekty“) a části třetí („Přechod privatizovaného majetku na fondy a užití majetku fondů“) zákona č. 92/1991 Sb. je upraven způsob privatizace majetku, jenž podle části první („Předmět a rozsah úpravy“) privatizaci ve smyslu citovaného zákona podléhá a tudíž není ustanovením § 1 odst. 3, § 3 a § 4 zákona č. 92/1991 Sb. z privatizace podle tohoto zákona výslovně vyloučen.

Uvedené závěry se plně uplatní v dané věci. Žalobce a jeho sestra jako fyzické osoby, jimž by mohl vzniknout nárok na vydání sporných věcí podle restitučního zákona (právní nástupci původního vlastníka), dne 24. března 1992 (tedy v prekluzivní lhůtě stanovené v § 5 odst. 4 restitučního zákona), z důvodu uvedeného v ustanovení § 6 odst. 1 písm. k) restitučního zákona uplatnili ve věci sp. zn. 7 C 75/92 Okresního soudu v Kroměříži žalobu na jejich vydání. O této žalobě nebylo ke dni schválení privatizačního projektu (23. července 1992) a ani ke dni uzavření dohody (1. prosince 1992) soudem rozhodnuto (tudíž ani nebyl řádně uplatněn nárok soudem zamítnut a je nerozhodné, že byl údajně zamítnut „v procesu zpracování privatizačního projektu“, jak tvrdí v dovolání druhý žalovaný) a není o ní rozhodnuto do současné doby, když usnesením ze dne 14. dubna 1993, sp. zn. 7 C 75/92, bylo říze-

ní pravomocně ke dni 9. června 1993 přerušeno. Nebyly-li sporné věci z důvodů uvedených v části první zákona č. 92/1991 Sb., konkrétně v ustanovení § 3 odst. 2 citovaného zákona, majetkem podléhající privatizaci ve smyslu zákona č. 92/1991 Sb., nemohly být a ani nebyly – logicky vzato – privatizovány podle části druhé a třetí zákona č. 92/1991 Sb. Z tohoto pohledu je nerozhodné, že byly uvedeny v privatizačním projektu schváleném ministrem pro správu národního majetku a jeho privatizaci dne 23. července 1992. Nedošlo-li k privatizaci daných věcí podle části druhé a třetí zákona č. 92/1991 Sb., nemohly věci ve smyslu § 11 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb. přejít na Fond národního majetku České republiky, tedy druhého žalovaného. Prodal-li pak druhý žalovaný dohodou dané věci zbývajícím žalovaným, je dohoda v tomto ohledu neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem, konkrétně ustanovením § 11 odst. 3 a § 14 zákona č. 92/1991 Sb. (nikoli tedy § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb.), neboť druhý žalovaný prodával věci, aniž by na něj tyto věci ve smyslu citovaného ustanovení přešly jako privatizovaný majetek a aniž by tedy šlo o privatizovaný majetek.

Dovolací námítka žalovaných, podle nichž mohly být sporné věci privatizovány, neboť žalobě žalobce a jeho sestry na jejich vydání podle restitučního zákona nelze vyhovět proto, že není dán namítaný restituční důvod podle § 6 odst. 1 písm. k) restitučního zákona, a navíc také proto, že je naplněn důvod pro nevydání věcí uvedený v § 8 odst. 3 restitučního zákona, nemohou obstát. Uplatnili-li žalobce a jeho sestra včas u soudu žalobu na vydání věcí ve smyslu restitučního zákona, lze otázku naplnění restitučního důvodu podle § 6 odst. 1 písm. k) restitučního zákona a stejně tak otázku nemožnosti věci vydat z důvodu uvedeného v § 8 odst. 3 restitučního zákona (i z důvodů uvedených v § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb.) totiž vyřešit jen v řízení o vydání věcí pod sp. zn. 7 C 75/92 Okresního soudu v Kroměříži, v němž jsou žalobce a jeho sestra účastníky řízení, a nikoliv kupříkladu „v procesu zpracování privatizačního projektu“, jak k tomu ve skutečnosti došlo v dané věci, tedy v procesu, jehož se žalobce a jeho sestra žádným způsobem neúčastnili a nemohli se tudíž nijak bránit.

Lze uzavřít, že rozsudek odvolacího soudu, pokud jím byla určena neplatnost sporné dohody ve vztahu k pozemkům parc. č. 6406 a parc. č. 3081 a budovám na nich (správně „na něm“) postaveným v katastrálním území K., spočívá na nesprávném právním posouzení věci a není tedy z hlediska uplatněného dovolacího důvodu v této části správný ve smyslu ustanovení § 243b odst. 1, věty před středníkem, o. s. ř. Dovolací soud, aniž se ve vztahu k těmto věcem zabýval dalšími v dovolání vznesenými dovolacími námitkami, rozsudek odvolacího soudu v této části podle § 243b odst. 1, věty za středníkem, a § 243b odst. 2 o. s. ř. zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V části týkající se neplatnosti dohody ve vztahu k pozemkům parc. č. 1697/6 a 1697/8 katastrálního území K. je rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. a jeho obsahové konkretizace ve smyslu § 243b odst. 1, věty před středníkem, o. s. ř. správný. Dovolací soud proto dovolání žalovaných v této části podle téhož ustanovení zamítl.

Právo na finanční náhradu podle § 13 odst. 2 (ve spojení s § 20 odst. 2) zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů, je třeba uplatnit ve lhůtě jednoho roku od právní moci rozhodnutí o zrušení výroku o trestu propadnutí majetku, propadnutí věci nebo zabránění věci, jestliže právní moc nastala po 1. 4. 1991 (§ 20 odst. 3 cit. zákona).

Lhůta k uplatnění práva na finanční náhradu u příslušného ústředního orgánu státní správy je lhůtou hmotněprávní a prekluzivní.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1998, sp. zn. 23 Cdo 1460/98)

M ě s t s k ý s o u d v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 19. 2. 1998 změnil rozsudek **O b v o d n í h o s o u d u** pro Prahu I ze dne 5. 6. 1997, jímž byla žalované stanovena povinnost zaplatit žalobkyni finanční náhradu 60 000 Kč v cenných papírech, které nemají povahu státního dluhopisu, a rozhodnuto, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 3720 Kč tak, že žalobu o zaplacení finanční náhrady zamítl. Současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Na rozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud dovodil, že žalobkyně svůj restituční nárok na finanční náhradu ve smyslu ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „restituční zákon“), uplatnila u Ministerstva financí ČR až po marném uplynutí jednorozhodného prekluzivní lhůty, tedy v době, kdy její právo na finanční náhradu již zaniklo. Konstatoval přitom, že okolnost, že žaloba byla podána u soudu dne 26. června 1996, je pro posouzení účinků prekluze práva již zcela nerozhodná, neboť o včasné uplatnění práva u soudu lze uvažovat jen tehdy, jestliže bylo právo nejprve včas v prekluzivní lhůtě uplatněno u Ministerstva financí. Dále připomněl, že soudu nepřísluší posuzovat, zda lhůty k uplatnění nároků jsou v zákoně stanoveny v přiměřené délce.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, v němž s odkazem na ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. vytýká odvolacímu soudu, že „nesprávně posoudil povahu lhůty, v níž byla oprávněna uplatnit žalobou u soudu svůj nárok podle § 13 odst. 2 zák. č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích“. Není srozuměna se závěrem odvolacího soudu, že její právo na finanční náhradu přiznanou ustanovením § 13 odst. 2 restitučního zákona bylo prekludováno. Nadále trvá na tom, že na případ paušální náhrady za majetek, který propadl státu na základě později v rámci soudní rehabilitace zrušeného trestního rozsudku, ustanovení § 13 odst. 3 ani ustanovení § 20 odst. 3 restitučního zákona nedopadají. Navíc je přesvědčena, že ani jedno ze zmiňovaných ustanovení restitučního zákona nestanoví prekluzivní lhůty v souvislosti s právem na finanční náhradu za propadlý majetek, nýbrž pro případy jiné, např. zamítnutí žaloby o vydání věci a vznik práva na vydání majetku neprávem pro-

padlého. „Rozšiřující (extenzivní) výklad zákona pro tuto situaci žalobkyně považuje za nepřipustný, protože znamená zákonem výslovně neupravené omezení restitučního nároku aplikací prekluzivní lhůty k jeho uplatnění tam, kde to zákon výslovně nestanoví“. Uplatnit nárok na finanční náhradu lze podle žalobkyně v obecné promlčecí lhůtě podle § 101 obč. zák., když speciální zákon, jakým je restituční zákon, odchýlnou úpravu neobsahuje. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná Česká republika prostřednictvím Ministerstva financí ČR v písemném vyjádření k dovolání navrhla, aby dovolání bylo jako neopodstatněné zamítnuto. Odkazuje na důvody rozhodnutí odvolacího soudu, které považuje za zcela správné, a připomíná „řadu pravomocných prejudiciálních rozhodnutí“ vyšších soudů.

N e j v y š š í s o u d – po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a k tomu oprávněným subjektem (žalobkyní) řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je dovolání podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné – přezkoumal bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) napadený rozsudek odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné, a proto je zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně nenamítá, že v řízení došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. nebo že řízení bylo postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. a/, b/ o. s. ř.), a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by k některé z uvedených vad došlo.

Obecně je právní posouzení věci nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Posoudit, zda je napadený rozsudek odvolacího soudu se zřetelem k uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., obsahově konkretizovanému dovolacími námitkami správný (§ 243b odst. 1 o. s. ř.), znamená přezkoumat opodstatněnost odvolacím soudem vysloveného právního závěru, podle něhož žalobkyně „uplatnila restituční nárok na finanční náhradu (tzn. nárok přiznaný ustanovením § 13 odst. 2 restitučního zákona) u Ministerstva financí České republiky po marném uplynutí jednorocní prekluzivní lhůty, tedy v době, kdy jí právo na finanční náhradu zaniklo“. K tomu, aby odvolací soud dospěl k uvedenému – dovoláním zpochybněnému – závěru, musel vyřešit tři následně zmíněné základní otázky. Jako první musel řešit otázku, zda lhůta uvedená v § 13 odst. 3 restitučního zákona se vůbec vztahuje na nároky podle § 13 odst. 2 restitučního zákona, neboli zda i v případě finančních náhrad ve smyslu ustanovení § 13 odst. 2 restitučního zákona je zapotřebí postupovat způsobem stanoveným v § 13 odst. 3 tohoto zákona. V souvislosti s určením počátku lhůty, v níž mohla žalobkyně u Ministerstva financí České republiky

uplatnit právo na finanční náhradu (podat písemnou žádost), pak musel následně uvažovat vztah ustanovení § 13 odst. 2 a 3 restitučního zákona k ustanovení § 20 odst. 3 restitučního zákona. Konečně řešil charakter lhůty stanovené k uplatnění práva na finanční náhradu u příslušného orgánu státní správy.

Především je třeba souhlasit s odvolacím soudem, že vzhledem k výsledkům nalézacího řízení může jít v daném případě pouze o nárok přiznaný částí třetí restitučního zákona („Oblast trestněprávních vztahů“ – § 19 a 20), tedy nárok, který vyplývá z výroku o trestu propadnutí majetku zrušeného v řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, a nikoli o nárok podle části druhé hlavy první restitučního zákona. Finanční náhrady upravil sice restituční zákon v ustanovení § 13, tedy ve své části druhé („Občanskoprávní vztahy“ – § 3 až 13), avšak umožnil je i v oblasti trestněprávních vztahů (část třetí – § 19 a 20) tím, že v § 20 odst. 2 upravil právo oprávněné osoby žádat o poskytnutí náhrady podle § 13, není-li vydání věci podle ustanovení § 5, 7 až 12 možné. Protože žalobkyně je podle výsledků nalézacího řízení osobou odvozujiící restituční nárok od osoby rehabilitované podle zákona č. 119/1990 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) a splňuje podmínku státního občanství České republiky (dříve ČSFR) podle § 3 odst. 1 restitučního zákona již od doby jeho účinnosti, tj. splňovala ji již ke dni 1. dubna 1991, mohla být oprávněnou osobou pouze podle § 19 odst. 1 ve spojení s § 3 odst. 4 písm. c) restitučního zákona a mohl jí příslušet nárok na finanční náhradu podle § 20 odst. 2, věty za středníkem, ve spojení s § 13 odst. 2 restitučního zákona.

O druzích finančních náhrad pojednává restituční zákon ve svém § 13 odst. 1 a 2 (pro oblast trestněprávních vztahů ve spojení s § 20 odst. 2).

Ustanovení § 13 odst. 1 restitučního zákona výlučně pojednává o finančních náhradách za nemovitosti. Finanční náhrada ve smyslu tohoto ustanovení se poskytuje za

a) nemovitost, kterou nelze vydat (§ 13 odst. 1, věta před druhou čárkou, restitučního zákona),

b) nemovitost, u níž došlo ke znehodnocení ve smyslu § 7 odst. 3 restitučního zákona, a nemovitost zhodnocenou podle § 7 odst. 4 restitučního zákona, v obou případech tehdy, požádá-li oprávněná osoba o finanční náhradu místo vydání nemovitosti (§ 13 odst. 1, věta za druhou čárkou, ve spojení s ustanovením § 7 odst. 3 a 4 restitučního zákona),

c) nemovitost, která se stala neoddělitelnou součástí jiné věci, rovněž pouze v případě žádosti oprávněné osoby o finanční náhradu místo vydání této věci (§ 13 odst. 1, věta za druhou čárkou, ve spojení s ustanovením § 7 odst. 4 a 5 restitučního zákona).

Finanční náhrada podle § 13 odst. 2 restitučního zákona přísluší oprávněné osobě v případě, že

a) šlo o převzetí celého majetku občana, jehož součástí nebyla nemovitost (všech movitých věcí občana),

b) k převzetí došlo na základě soudního rozhodnutí, které bylo nebo bude zrušeno v rámci soudní rehabilitace podle zákona o soudní rehabilitaci, nebo

c) které se zrušuje podle restitučního zákona (§ 16 odst. 1 restitučního zákona).

Ustanovení § 13 odst. 3, 4 a 5 (ve spojení s § 20 odst. 2) restitučního zákona se týká postupu při uplatňování a poskytování finančních náhrad. V § 13 odst. 3 restitučního zákona je stanovena lhůta pro podání písemné žádosti o finanční náhradu. Lze uzavřít, že už ze systematiky § 13 (ve spojení s § 20 odst. 2) restitučního zákona vyplývá, že lhůta uvedená v § 13 odst. 3 restitučního zákona se týká nároků na finanční náhradu podle § 13 odst. 1 i 2 (ve spojení s § 20 odst. 2) restitučního zákona a že tudíž i v případě nároků podle § 13 odst. 2 (ve spojení s § 20 odst. 2) restitučního zákona je zapotřebí ve lhůtě upravené v § 13 odst. 3 restitučního zákona podat žádost o tuto finanční náhradu u příslušného ústředního orgánu státní správy republiky. Uvedený závěr vyplývá i z toho, že v citovaném ustanovení je v návaznosti na pojem „písemnou žádost“ užito pouze sousloví „o finanční náhradu“, aniž by se v něm rozlišovalo mezi finanční náhradou podle § 13 odst. 1 restitučního zákona na straně jedné a finanční náhradou podle § 13 odst. 2 restitučního zákona na straně druhé. K poskytování finančních náhrad jak podle § 13 odst. 1 restitučního zákona, tak také podle § 13 odst. 2 restitučního zákona je pasivně legitimován stát, tj. Česká republika (k tomu srovnej nálezy Ústavního soudu České republiky ze dne 6. listopadu 1996, sp. zn. I. ÚS 197/96), a ústřední orgány státní správy České republiky, o nichž se zmiňuje ustanovení § 13 odst. 3 restitučního zákona, jsou pouze orgány příslušné podle zákona č. 231/1991 Sb. ve věcech finančních náhrad podle § 13 odst. 1 i 2 (v daném případě ve spojení s § 20 odst. 2) restitučního zákona, na něž vznikl nárok podle restitučního zákona. Z toho vyplývá, že i právo na finanční náhradu podle § 13 odst. 2 restitučního zákona, k jejímuž poskytnutí je věcně legitimován stát, je třeba v jednorozhodnutí lhůtě formou písemné žádosti uplatnit u příslušného ústředního orgánu státní správy republiky, jak to stanoví § 13 odst. 3 restitučního zákona. S přihlédnutím k těmto závěrům lze za použití jazykového, systematického a logického výkladu dovodit, že lhůta upravená v § 13 odst. 3 restitučního zákona se týká uplatňování finančních náhrad podle § 13 odst. 1 i 2 restitučního zákona a tudíž že i v případě finančního nároku je zapotřebí ve lhůtě upravené v § 13 odst. 3 restitučního zákona podat písemnou žádost o finanční náhradu u příslušného ústředního orgánu státní správy republiky. Lze proto uzavřít, že odvolací soud nepochybil, dospěl-li k závěru, že lhůta k uplatnění práva přiznaného ustanovením § 13 odst. 2 ve spojení s § 19 odst. 1 restitučního zákona je stanovena v § 13 odst. 3 restitučního zákona.

Souhlasit lze s odvolacím soudem rovněž v určení počátku lhůty, v níž mohla žalobkyně uplatnit své právo na finanční náhradu. I když ustanovení § 20 odst. 3 restitučního zákona výslovně zmiňuje „případy uplatňování nároku na vydání majetku vyplývajících ze zrušení výroku o trestu propadnutí majetku, propadnutí věci nebo zabránění věci“, nelze, než logicky dovozovat, že toto ustanovení platí i v případech,

kdy je namísto vydání majetku (vydáním je i zde nutno rozumět obnovu vlastnického práva, tedy povinnost vzdát se věci a vrátit ji tomu, komu byla v minulosti určitém, zákonem presumovaným způsobem odňata, resp. oprávněné osobě) požadováno zástupné plnění, tj. plnění formou finanční náhrady za odňatý majetek, který nelze vydat. Smyslem ustanovení § 20 odst. 3 restitučního zákona totiž je zamezit nepřipustnému zkrácení lhůt k uplatnění restitučních nároků pro ty osoby, jejichž statut osoby oprávněné je spjat s rehabilitací podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, tzn. se zrušením soudního rozhodnutí, jehož realizací došlo k odnětí vlastnického práva k věci. Ustanovení § 20 odst. 3 restitučního zákona může lhůtu k uplatnění restitučního nároku pouze prodloužit a bylo by nesprávné, aby tohoto dobrodíní restitučního zákona požívaly pouze některé osoby rehabilitované podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, resp. od nich „odvozené“ oprávněné osoby. Opačný výklad (výklad, který prosazuje v dovolání žalobkyně) by vedl k absurdním důsledkům, neboť by došlo ke znevýhodnění těch soudně rehabilitovaných osob, které jsou „znevýhodněny“ již samotným faktem, že se nemohou z různých důvodů domáhat vydání odňatých jim věcí. Protože žalobkyně ke dni účinnosti restitučního zákona, tj. k 1. dubnu 1991 byla občankou České a Slovenské Federativní Republiky, mající trvalý pobyt na jejím území, a statut osoby oprávněné jí nebyl přiznán až nálezem Ústavního soudu České republiky publikovaným pod č. 164/1994 Sb. (tento nálezu umožnil uplatnit restituční nároky těm občanům někdejší České a Slovenské Federativní Republiky, posléze České republiky, kterým bránila v jejich uplatnění neústavní podmínka trvalého pobytu na území této republiky), lze i s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu České republiky ze dne 3. června 1998 sp. zn. Pl. ÚS 24/97, uveřejněnému pod č. 153/1998 Sb. a vykonatelnému dnem 8. července 1998, jež se s nálezem Ústavního soudu České republiky publikovaným pod č. 164/1994 Sb. v přímé kontinuitě, dovozovat, že lhůta k uplatnění práva na finanční náhradu u příslušného ministerstva by žalobkyně začala běžet již dnem účinnosti restitučního zákona, tj. dnem 1. dubna 1991 za předpokladu, že by rozhodnutí o zrušení trestu propadnutí majetku nenabývalo právní moci po účinnosti restitučního zákona. V posuzovaném případě však toto rozhodnutí o soudní rehabilitaci otce žalobkyně J. S. nabylo právní moci až po účinnosti restitučního zákona, a to dne 17. září 1992, a je proto namístě v posuzovaném případě počátek lhůty k uplatnění práva na finanční náhradu formou písemné žádosti u Ministerstva financí České republiky posunout k tomuto dni. Odvolací soud proto nepochybil, když dovodil, že lhůta k uplatnění práva na finanční náhradu (k podání písemné žádosti) u Ministerstva financí České republiky začala žalobkyni běžet dnem 17. září 1992.

Zcela správně pak odvolací soud posoudil i charakter lhůty k uplatnění práva na finanční náhradu formou podání písemné žádosti u příslušného ústředního orgánu státní správy (Ministerstva financí ČR). Ustanovení § 13 odst. 3 restitučního zákona před nálezem Ústavního soudu České republiky publikovaným pod č. 153/1998 Sb.,

z něhož je namístě v posuzovaném případě – jak již bylo výše vyloženo – v návaznosti na § 20 odst. 3 restitučního zákona vycházet, stanovilo, že písemnou žádost o finanční náhradu je třeba u příslušného ústředního orgánu státní správy republiky podat nejpozději ve lhůtě jednoho roku ode dne účinnosti zákona nebo ve lhůtě jednoho roku ode dne, kdy právní moci nabyl rozsudek, kterým byl zamítnut návrh na vydání věci. Stanoví tedy lhůtu pro uplatnění práva a místa pro jeho uplatnění a nelze ho označit za předpis práva procesního; lhůta v něm uvedená není lhůtou procesněprávní, nýbrž lhůtou hmotněprávní. K jejímu dodržení je zapotřebí, aby nejpozději posledního dne této lhůty byla v restitučním zákoně zmiňovanému ústřednímu orgánu státní správy (Ministerstvu financí ČR – viz zákon č. 231/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších změn a doplňků) doručena písemná žádost o finanční náhradu. Přitom posledním dnem lhůty určené podle let je ve smyslu § 122 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), který je v této souvislosti nutno podpůrně užít, den, který se svým pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty na jeho poslední den. Podle § 122 odst. 3 obč. zák. připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Naproti tomu u procesněprávních lhůt podle § 57 odst. 3 o. s. ř. postačí, je-li příslušné podání (např. odvolání) poslední den lhůty předáno k poštovní přepravě.

Podle nezpochybněného skutkového zjištění soudů obou stupňů nabyt rozsudek, jímž byl otec žalobkyně J. S. podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, rehabilitován a jímž tedy byl mimo jiné zrušen výrok o trestu propadnutí jeho jmění, právní moci dne 17. září 1992. Tento den lze považovat za počátek jednorozhodné lhůty k uplatnění práva na finanční náhradu u příslušného ministerstva. Poslední den uvedené lhůty určené v daném případě podle let připadl ve smyslu § 122 odst. 2, věty první, obč. zák. na pátek 17. září 1993. Byla-li písemná žádost podána žalobkyní Ministerstvu financí České republiky nejdříve 24. června 1994, došlo k uplatnění práva po marném uplynutí uvedené jednorozhodné lhůty.

Protože restituční zákon nemá vlastní ustanovení obecně pojednávající o lhůtách v něm uvedených, přičemž ustanovení § 13 je zařazeno v jeho části upravující oblast občanskoprávních vztahů, je třeba i otázku, zda hmotněprávní lhůta stanovená ve třetím odstavci citovaného ustanovení je promlčecí nebo prekluzivní, řešit výkladem příslušných ustanovení občanského zákoníku, který je k restitučnímu zákonu ve vztahu lex generalis – lex specialis, s přihlédnutím k právní teorii. Sluší se připomenout, že zatímco restituční zákon používá pojmu „lhůta“, občanský zákoník hovoří o „dobách“.

Protože občanský zákoník rozlišuje pouze doby promlčecí a prekluzivní, lze o lhůtě uvedené v § 13 odst. 3 restitučního zákona uvažovat jen jako o době prekluzivní či době promlčecí, přičemž je zapotřebí vycházet z jazykového a logického vý-

kladu tohoto ustanovení. Stanoví-li zákon v konkrétním ustanovení (jak je tomu i v případě citovaného ustanovení), že účastník právního vztahu může své právo uplatnit u určeného orgánu v určité lhůtě, lze z takového ustanovení dovodit závěr, že po marném uplynutí takové lhůty již svá práva s úspěchem uplatnit nemůže. Proto i ustanovení § 13 odst. 3 restitučního zákona ve znění před nálezem Ústavního soudu České republiky publikovaným pod č. 153/1998 Sb., podle kterého je písemnou žádost o finanční náhradu třeba podat u příslušného ústředního orgánu státní správy republiky nejpozději do jednoho roku ode dne účinnosti zákona nebo ve lhůtě jednoho roku ode dne, kdy právní moci nabyt rozsudek, kterým byl zamítnut návrh na vydání věci, je nutno (v posuzovaném případě v návaznosti na § 20 odst. 3 restitučního zákona) interpretovat tak, že požádala-li písemně oprávněná osoba příslušný ústřední orgán státní správy o finanční náhradu později, než ve lhůtě jednoho roku ode dne účinnosti restitučního zákona nebo ode dne, kdy právní moci nabyt rozsudek, kterým byl zamítnut návrh na vydání věci, resp. od rozhodnutí, jímž byl v rámci soudní rehabilitace mimo jiné zrušen výrok o trestu propadnutí majetku, vyplývá ze zákona, že své právo uplatnila pozdě a že v důsledku této skutečnosti její právo zaniklo.

Lhůta stanovená k podání písemné žádosti o finanční náhradu u příslušného ústředního orgánu státní správy je tedy propadná (prekluzivní), byť není vyjádřena dovětkem „jinak právo zanikne“, když skutečnost, že jde o dobu prekluzivní je slovně vyjádřena jinak. S přihlédnutím k námitkám žalobkyně je třeba zdůraznit (a tento názor zastává ve stanovisku ze dne 20. října 1998, sp. zn. Pl. ÚS st. 7/98, i Ústavní soud České republiky), že byť je restituční zákon svou povahou zákonem specifickým, sledujícím zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd z období let 1948 – 1989 a nemůže být proto zcela vsazen do nepřekročitelného občanskoprávního rámce, tendenci „zprůchodnit“ cestu ke zmírnění následků křivd odpovídá na druhé straně zjevná tendence vymezit pro uplatňování restitučních nároků určitý časový rámec.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu, obsahově konkretizovaného dovolacími námitkami žalobkyně, ve smyslu § 243b odst. 1, věta před středníkem, o. s. ř. správný, dovolací soud dovolání žalobkyně podle téhož zákonného ustanovení zamítl.

INHALT^{*)}

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 31** Als Dauer der Teilnahme des Verteidigers an den Untersuchungshandlungen des Vorverfahrens, die in einem durchgehenden Zeitraum, der zwei Stunden nicht überschreitet und der eine Handlung des Rechtsdienstes gemäß § 11 Abs. 1 Buchstabe e) der Rechtsverordnung Nr. 177/1996 Slg., über die Rechtsanwaltsgebühr und den Ersatz der Rechtsanwälte für die Leistung des Rechtsdienstes (Advokatentarif), der Rechtsverordnung Nr. 235/1997 Slg. bedeutet, abgehalten werden, werden auch etwaige Pausen zwischen einzelnen Untersuchungsakten angerechnet.
- Nr. 32** Ergibt sich aus den Umständen der Hinterlegung der Geldgarantie nicht, daß sie von einer anderen Person als von den Angeklagten hintergelegt wurde, handelt es sich um eine vom Angeklagten hinterlegte Geldgarantie, und zwar auch dann, wenn sie der Angeklagte mittels seines Verteidigers hintergelegt hat. In diesem Fall ist es aus dem Gesichtspunkt der Bestimmung § 73a Abs. 3 StPO ausreichend, wenn der Angeklagte auf die Gründe, aus denen die Geldgarantie dem Staat zufällt, nur hingewiesen wird.
- Nr. 33** In Fällen der notwendigen Verteidigung (§ 36 StPO) kann bei Abwesenheit des Verteidigers die Hauptverhandlung nicht abgehalten oder fortgesetzt werden, und zwar auch dann nicht, wenn der Verteidiger auf Grund einer Vereinbarung mit dem Angeklagten an der Hauptverhandlung nicht teilnimmt. In diesem Fall würde es durch die Abhaltung der Hauptverhandlung (ihres Teiles) bei der Abwesenheit des Verteidigers, zur Verletzung des Rechtes des Angeklagten auf Verteidigung kommen, und die bei der Abwesenheit seines Verteidigers erhobenen Beweise wären gegenüber dem Angeklagten unwirksam.
- Nr. 34** Wurde eine Berufung betreffend mehrere Personen von dem Staatsanwalt eingelegt und über diese Personen mit demselben Urteil entschieden wurde, muß das Berufungsgericht so entscheiden, daß es offensichtlich ist, daß es mit dem Spruch über die Berufung betreffend jede der Personen entschieden wurde. Eine solche Berufung ist als eine aus soviel Teilen bestehende Berufung zu beurteilen, soviel Personen sie betrifft, so daß über diese Berufung nicht im Ganzen entschieden wird, und daß aus der Wirkungen der Entscheidung des Berufungsgerichtes in Verbindung zu den einzelnen Personen nicht zu folgern ist, daß es über die Berufung nur betreffend einige der Personen entschieden hat. Das bedeutet u.a., daß dann, wenn das Berufungsgericht diese Berufung nur bei einer der Personen als begründet beurteilt, es die Berufung hinsichtlich sonstiger Personen gemäß § 256 StPO abweist.
- Nr. 35/I** Die rechtsrelevante Erklärung gemäß § 11 Abs. 2 oder § 172 Abs. 4 StPO, daß der Beschuldigte auf der Verhandlung der Sache besteht, kann mittels des Beschuldigten (in seinem Name) auch sein Verteidiger machen (§ 41 Abs. 2 StPO). Wider Willen des Beschuldigten kann er sie aber nur dann machen, wenn der Beschuldigte der Handlungsfähigkeit enthoben wurde oder wenn er eine beschränkte Handlungsfähigkeit hat (§ 41 Abs. 4 StPO).
- Nr. 35/II** Falls die Strafverfolgung auf dem in § 11 Abs. 1 Buchstabe a), b) oder h) StPO bestimmten Grund, eventuell auf einem der in der Bestimmung § 172 Abs. 2 StPO bestimmten Gründe eingestellt wurde, im Strafverfahren aber fortgesetzt wurde, weil der Beschuldigte erklärt hat, daß er auf der Verhandlung der Sache besteht (§ 11 Abs. 2, § 172 Abs. 4 StPO), kann das Gericht den Beschuldigten nach der Bestimmung § 227 StPO als schuldig in der Sache der Straftat gemäß der schärferen Bestimmung des Strafgesetzbuches beurteilen, wie sie bei der Einstellung der Strafverfolgung angewandt wurde. Die Bestimmung § 227 StPO beschränkt das Gericht nur in der Richtung, daß es für die Straftat, dem Beschuldigten die Strafe, mit der er schuldig beurteilt wurde, nicht verhängen kann. Das Gericht kann neben dem Spruch über die Schuld auch durch Sprüche entscheiden, daß dem Beschuldigten eine Schutzmaßnahme und die Verpflichtung des Schadenersatzes auferlegt wird.
- Nr. 36** Die Bestimmung § 128 Abs. 2 StG schützt die Organisationen oder Betriebe mit gleichem oder ähnlichem Unternehmensgegenstand, an denen Unternehmen der Täter teilnimmt, vor jedem Vertrag, der so abgeschlossen wird, daß er eine oder mehrere von ihnen benachteiligen würde. Es muß dabei nicht nur um einen Vertrag gehen, der zwischen den Organisationen oder Betrieben abgeschlossen wird, in denen der Täter tätig ist, es kann auch ein Dritter die Vertragspartei sein. Es ist auch nicht nötig, daß der Vertrag den Unternehmensgegenstand dieser Organisationen oder Betriebe direkt betrifft, der ihnen gemeinsam ist. Es kann auch um die Vertragssicherstellung der Bedingungen gehen, die für den Betrieb der Handelsorganisation entscheidend sind, wie z.B. die Miete der Räume für die Büros usw. Die strafrechtliche Verantwortlichkeit gemäß § 128 Abs. 2

^{*)} Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zwecks Informationen der Leser vom ORAC – Verlag vorbereitet.

StG ist auch dann nicht ausgeschlossen, wenn der Vertrag, den der Täter abgeschlossen oder seinen Abschluß angeregt hat, nach den Vorschriften des bürgerlichen oder Handelsrechtes nichtig ist. Der Vertrag, den der Täter nach § 128 Abs. 2 StG abgeschlossen oder seinen Abschluß angeregt hat, gereicht zum Nachteil einer der mehreren Organisationen (Betriebe) mit gleichem oder ähnlichem Unternehmensgegenstand, in der der Täter gleichzeitig tätig ist, auch dann, wenn seine Folge die Beendigung des Vertragsverhältnisses der benachteiligten Organisation (Betriebs) ist, obwohl sie der Vertrag nicht direkt (ausdrücklich) betrifft.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- Nr. 37** Eine natürliche Person, die statutarisches Organ der juristischen Person – des Unternehmers ist (§ 13 Abs. 1 HGB), ist nicht berechtigt, im Namen dieser juristischen Person – des Unternehmers im Streit zu handeln, den sie mit ihr führt. Falls die juristische Person kein statutarisches Organ hat, das berechtigt ist, in ihrem Namen zu handeln, kann ihr das Gericht einen Pfleger für das Verfahren bestellen. Ist die dem Rechtsanwalt erteilte Vollmacht für das Verfahren vor dem Gericht der bestimmten Stufe nicht beschränkt und umfaßt sie die Ermächtigung für die Einlegung der Rechtsmittel, ist dadurch die Berechtigung des Rechtsanwalts belegt, im Berufungs- und Revisionsverfahren als Vertreter des Beteiligten aufzutreten.
- Nr. 38** Entschuldigt der Beteiligte (sein Vertreter) seine Abwesenheit bei der Verhandlung wegen „der zeitlichen Kollision mit einem anderen Gerichtsstreit“, ist diese Entschuldigung im Sinne § 153b Abs. 1 ZPO nur dann begründet, wenn er dem Gericht konkrete Angaben anzeigt, warum er an der Verhandlung nicht teilnehmen kann, insbesondere welche andere Verhandlung ihn an der Teilnahme hindert (in welcher Sache und vor welchem Gericht), wann er sie erfahren hat (daß er zu ihr früher als zur Verhandlung vorgeladen wurde, aus der er sich entschuldigt) und daß die zeitliche Kollision mehrerer Verhandlungen auf einem anderen Wege nicht zu lösen war (außer dem Verfahren nach der Bestimmung § 25 Abs. 3 ZPO bei dem Vertreter des Beteiligten).
- Nr. 39** Für die Revision ist der Beteiligte des Verfahrens nicht legitimiert, dem durch die Entscheidung des Berufungsgerichtes Abbruch an seinen Rechten verursacht wurde. Dieser Abbruch ist durch die Aufhebung der angefochtenen Entscheidung zu beseitigen. Die Revision ist deshalb von dem Beteiligten nicht einzulegen, dessen Berufung im Widerspruch mit dem Gesetz abgelehnt wurde, falls das Berufungsgericht durch das Verfahren gemäß der Bestimmung § 206 Abs. 2 und § 212 Abs. 1 ZPO die Entscheidung des Gerichtes der ersten Stufe auch im Verhältnis zu diesem Beteiligten überprüft und über die Sache auch in Verbindung mit diesem Beteiligten entschieden hat.
- Nr. 40** Als geeigneter Gegenstand der Ersitzung des Eigentumsrechtes gilt auch das Grundstück, das ein Teil der Parzelle ist.
- Nr. 41** Als Beziehung, die die Sicherstellung von öffentlichen Bedürfnissen betrifft, ist auch die Beziehung aus dem Kaufvertrag über den Einkauf der Sicherheitsanlagen für den Bedarf der Staatsschule zu beurteilen (§ 261 Abs. 2 HGB).
- Nr. 42** Eine bestimmte Sache ist als Vermögen zu beurteilen, das durch die Bestimmung § 1 Abs. 3, § 3 und § 47 des Gesetzes Nr. 92/1991 Slg., in der Fassung von späteren Vorschriften, aus der Privatisierung gemäß dem zitierten Gesetz ausgeschlossen ist. Diese Sache kann gemäß zweitem und drittem Teil des Gesetzes Nr. 92/1991 Slg., in der Fassung von späteren Vorschriften, privatisiert werden; dabei ist nicht entscheidend, daß sie im genehmigten Privatisierungsprojekt festgestellt wurde.
- Nr. 43** Der Anspruch auf Finanzersatz gemäß § 13 Abs. 2 (in Verbindung mit § 20 Abs. 2) des Gesetzes Nr. 87/1991 Slg., über die außergerichtlichen Rehabilitationen, in der Fassung von späteren Vorschriften, ist in der Frist eines Jahres seit der Rechtskraft der Entscheidung über die Aufhebung des Spruches über die Strafe des Verfalls des Vermögens, der Sache oder Beschlagnahme der Sache geltend zu machen, falls die Entscheidung nach dem 1. 4. 1991 in Kraft trat (§ 20 Abs. 3 des zitierten Gesetzes).
Die Frist für die Geltendmachung des Anspruches auf Finanzersatz bei der zuständigen Zentralbehörde der Staatsverwaltung ist eine materiellrechtliche und Präklusivfrist.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases:

- No. 31** Breaks between inquiry acts are included into to the period of the solicitor's taking part on inquiry acts during the preparatory proceedings, this period not being longer than two hours forms one act of lawyer's assistance pursuant to Section 11, par. 1, subsect. e) of the Decree No. 177/1996 Coll., on Lawyers' Fees, Costs and Expenses, (Lawyers' Fee) as amended by Decree No. 235/1997 Coll.
- No. 32** If from the circumstances under which the bail has been paid does not come anything else out that the bail is considered to be paid by the accused himself even in case that the accused has paid through his solicitor. In that case it is enough for compliance with the Section 73 a, par. 3 of the Criminal Procedure Code that the accused is notified of the reasons for which the bail may fall to the state.
- No. 33** In cases of compulsory defence (Section 36 of the Criminal Procedure Code) the main hearing cannot be held or proceeded without the solicitor even in case that the solicitor's absence in the main hearing is agreed with the accused. If the main hearing (its part) is held in the solicitor's absence the right of the accused for defence would be violated and evidence made in the solicitor's absence would not be valid against this accused.
- No. 34** If the state prosecutor has appealed and his appeal concerns more persons who have been sentenced through one judgment than the court of appeal decides so that it would be clear that the sentence decides about appeal which concerns each of the persons. Such an appeal is to be considered as an appeal consisting of as many separated parts as many persons it concerns so this appeal is not decided as a whole and effects of the decision of the court of appeal concerning each person cannot be derived from the decision about appeal of some of them. It means inter alia that in case that the court of appeal finds that an appeal is justified concerning some of those persons it shall dismiss the remainder of the appeal pursuant to Section 256 of the Criminal Procedure Code.
- No. 35/I** The relevant statement pursuant to Section 11, par. 2 or 172, par. 4 of the Criminal Procedure Code that the accused insists on hearing the charge could be made by the solicitor on behalf of the accused (Section 41, par. 2 of the Criminal Procedure Code). This statement could be made against the will of the accused only in case that he has been deprived the ability for legal acts or his ability has been limited (Section 41, par. 4 of the Criminal Procedure Code).
- No. 35/II** If the criminal proceedings has been stopped because of the reason mentioned in Section 11, par. 1, subsect. a), b) or h) of the Criminal Procedure Code or because of some of reasons mentioned in Section 172, par. 2 of the Criminal Procedure Code but the proceedings has been continued because the accused protested that he insisted on hearing the case (Section 11, par. 2, Section 172, par. 4 of the Criminal Procedure Code) the court may pursuant to Section 227 of the Criminal Procedure Code even find him guilty of committing a crime pursuant to more severe regulation of the Criminal Code than has been this one used when having stopped the criminal proceedings. The regulation of Section 227 of the Criminal Procedure Code limits the court only in the fact that it cannot punish the accused for the crime of which he has been found guilty. The court may find the accused guilty and it may sentence him to a protective measure and obligate him to award the damage caused by his crime.
- No. 36** The regulation of Section 128, par. 2 of the Criminal Procedure Code protects organisations or firms with the same or similar sphere of business where the offender takes part in this business against any contract that would be concluded so that it would discriminate one or more of them. It is unnecessary to conclude a contract between organizations or firms where the offender is active (jobs), even a third person might form the contractual party. Also it is unnecessary that the contract concerns directly the common sphere of business of those organizations or firms. It may concern for example the contractual assuring of conditions decisive for business – such as rent of offices, etc. The criminal responsibility pursuant to Section 128, par. 2 of the Criminal Code is not excluded when the contract concluded by the offender or his initiative is invalid according to civil or commercial legal regulation. The contract concluded pursuant to Section 128, par. 2 of the Criminal Code by the offender or his initiative is considered to be detrimental to one of the organizations (firms) with the common sphere of business where the offender is active at the same time even in case if it results in finishing the contractual relationship of the discriminated organization (firm) though it does not directly (expressly) concern it.

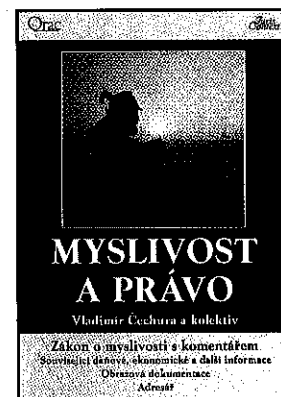
*) This text in the English language has been prepared for readers' information by ORAC publishing house.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

- No. 37** Natural person who represents of behalf of the legal entity – businessman as a statutory body (Section 13, par. 1 of the Commercial Code) is not entitled to represent this legal entity – businessman in the action he/she has instituted against it. If the legal entity has no statutory body entitled to represent it the court may institute a trustee for the proceedings. If the counsel's proxy is not limited only for the proceedings before the court of a certain instance and if it contains the authorization for raising appeals than it is proven that the counsel has the right to represent the party in the procedure of appeal and appeal of second instance.
- No. 38** If the party (his representant) excuses his absence by the hearing through „time collision with other court action“ his excuse may be justified according to Section 153b, par. 1 of the Civil Procedure Code only when he/she notifies the court about concrete facts why he/she cannot participate in the hearing, especially which other hearing prevent him/her from being present (in which case and at which court), when he/she had learned about it (that to this hearing he/she has been called before having been called to the hearing where he/she excuses himself/herself) and the time collision was not to be resolved in another way (the procedure of the party's representant pursuant to Section 25, par. 3 of the Civil Procedure Code is not considered).
- No. 39** The procedural party which has been injured by the decision of the court of appeal but this injury cannot be repaired by the cancellation of the appealed decision has no title for the appeal of second instance.
The appeal of second instance cannot be instituted by the party whose appeal had been unlawfully dismissed if the court of appeal having proceeded pursuant to Section 206, par. 2 and Section 212, par. 1 of the Civil Procedure Code considered the decision of the court of the first instance concerning this procedural party and has decided the case towards him/her.
- No. 40** The land even being part of the real estate forms the object fit for prescription.
- No. 41** The relationship from the purchase contract for buying safeguards for state school forms the relationship which deals with public requirements (Section 261, par. 2 of the Commercial Code).
- No. 42** If the specific thing may be considered being a property which is pursuant to regulation of Section 1, par. 3, Section 3 and 47 of the Law No. 92/1991 Coll., as amended later, excluded from the privatization according to the cited law than such a thing was not allowed to be privatized pursuant to Part two and three of the Law No. 92/1991 Coll., as amended later, it is not decisive that it was mentioned in the approved project of privatization.
- No. 43** The right for financial compensation pursuant to Section 13, par. 2 (read together with Section 20, par. 2) of the Law No. 87/1991 Coll., on Out – of – Court Rehabilitations, as amended later, is to be claimed within the one-year period from the validity of the decision about cancellation of the sentence of forfeiture of property, forfeiture of the thing or confiscation or the thing in case if the decision has been valid after 1. 4. 1991 (Section 20, par. 3 of the cited law). The period for claiming the financial compensation by the central state authority is the forfeitive period of material law.

MYSLIVOST A PRÁVO

JUDr. Ing. Vladimír Čechura a kolektiv

Více než třicet let chyběla na trhu publikace zabývající se právem myslivosti – tento nedostatek nyní napravuje právnické Nakladatelství ORAC, které ve spolupráci s Českomoravskou mysliveckou jednotou vydává v edici Iuris Context knihu „MYSLIVOST A PRÁVO“, připravenou kolektivem autorů pod vedením JUDr. Ing. Vladimíra Čechury (dále Dr. Ing. Rudolf Novák a Ing. Zdeněk Veselý) a určenou všem, kdo se v praxi myslivosti zabývají – profesionálním pracovníkům v oblasti myslivosti a lesního hospodářství, funkcionářům okresních mysliveckých spolků, mysliveckým hospodářům jednotlivých mysliveckých sdružení, myslivecké a lesní stráž, uchazečům o získání vyšší odborné myslivecké kvalifikace, stejně jako těm, kdo jsou činní v navazujících oborech (veterináři, pracovníci farmových chovů, myslivečtí kynologové, ochránci přírody, odborní pracovníci státní správy na okresních úřadech i v ústředních institucích), nebo právníkům, a to jak advokátům, kteří přímo nebo prostřednictvím svých klientů přicházejí do kontaktu s touto širokou oblastí, tak soudcům, řešícím takové případy, a konečně každému, kdo se o myslivost hlouběji zajímá.

V úvodní kapitole se čtenář seznámí s tisíciletým vývojem mysliveckého práva na území Čech a Moravy až po zákon z roku 1962 a také s historickým vývojem základních právních pojmů myslivecké legislativy.

Následuje základní kapitola knihy – komentovaný zákon o myslivosti. Komentář vychází z konkrétních praktických situací, s nimiž se denně setkávají všichni myslivci a lidé kolem myslivosti (uznávání honiteb, stanovy mysliveckých sdružení, škody zvěří a na zvěři, užívání loveckých zbraní, usmrcování pytláckých psů a koček, péče o myslivecká zařízení, pytláctví a podobně). Jednotlivé paragrafy zákona jsou dokládány judikaturou, praktickými příklady a výkladem sporných ustanovení, případně poukazem na předchozí i další potřebný vývoj legislativy. Samozřejmě jsou vysvětleny i příslušné pasáže souvisejících právních předpisů (zákon o zbraních, zákon o ochraně přírody, veterinární zákon, zákon o ochraně zvířat proti týrání, atd.).

Poslední kapitola pak přináší výklad základních účetních a daňových pojmů potřebných v mysliveckém hospodaření a opět praktické rady, jak v této oblasti postupovat, až po příklad struktury účetnictví mysliveckého sdružení.

Kniha je doplněna adresářem významných subjektů, které v myslivosti působí, rejstříkem hesel a seznamem literatury. Součástí je i anglické resumé a barevná obrazová příloha, ilustrující některá ustanovení zákona. Chystaná kniha, která získala kladné recenze a doporučení z právnických i mysliveckých kruhů (například JUDr. Vladimír Nechutný), se jistě stane nepostradatelnou pomůckou členů a příznivců cechu svatého Huberta, patronu myslivců, i stoupenců svatého Iva, patrona právníků.

katalogové č. IC 0386

formát A4, pevná vazba, 200 stran, barevná příloha
v edici IURIS CONTEXT vydává Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha
První vydání

Doporučená maloobchodní cena 340 Kč

K cenám knih připočítáváme poštovné a balné.

Knihkupecům a distributorům poskytujeme obvyklé rabaty.

Objednávejte na adrese Nakladatelství Orac, s. r. o., Vinohradská 184, 130 52 Praha 3
tel.: 02/6713 2136, 6713 2145, fax: 02/ 6713 2134, e-mail: orac@its.cz

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírký rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 6/2000 (ročník LII) z 22. 5. 2000.
Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha, IČO 45808937.
Připomínková místa: Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.
Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.
Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.
Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 05/41593111.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává: Nakladatelství ORAC, s. r. o., Vinohradská 184, 130 52 Praha 3.
Administrace: Nakladatelství ORAC: tel.: 02/6713 2177, fax: 02/6713 2134, e-mail: orac@its.cz.
Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Přeprava, Praha, č.j.: 2969/95, ze dne 12. 9. 1995.
Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Přeprava.